

EØS-tillegget

ISSN 1022-9310

til De Europeiske Fellesskaps
Tidende

Nr. 28

6. årgang

24.6.1999

I EØS-ORGANER

1. EØS-rådet
2. EØS-komiteen
3. Parlamentarikerkomiteen for EØS
4. Den rådgivende komité for EØS

II EFTA-ORGANER

1. EFTA-statenes faste komité
2. EFTAs overvåkningsorgan

99/EØS/28/01 Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 339/98/COL av 3. desember 1998 om den norske regjeringens finansiering av Arcus-selskapene (støttenr. 95-021 (Norge)) 1

3. EFTA-domstolen

III EF-ORGANER

1. Rådet
2. Kommisjonen

99/EØS/28/02 Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1609 – Elf/Saga) 22

99/EØS/28/03 Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/EKSF.1310 – British Steel/Hoogovens) 23

99/EØS/28/04 Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1606 – EDF/South Western Electricity) 24

99/EØS/28/05 Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1562 – Heidelberger Zement/Scancem) 25

99/EØS/28/06 Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1585 – DFDS/FLS Industries/DAN Transport) 26

99/EØS/28/07 Innledning av formell behandling
(Sak nr. IV/M.1383 – Exxon/Mobil) 27

99/EØS/28/08 Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/JV.2 – Enel/FT/DT) 27

99/EØS/28/09	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/JV.4 – VIAG/Orange UK)	28
99/EØS/28/10	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/JV.7 – Telia/Sonera/Lithuanian Telecommunications)	28
99/EØS/28/11	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/JV.9 – Telia/Sonera/Motorola/Omnitel)	29
99/EØS/28/12	En meldt transaksjon som ikke omfattes av forordningen om foretakssammenslutninger (Sak nr. IV/JV.12 – Ericsson/Nokia/Psion/Motorola)	29
99/EØS/28/13	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1471 – Statoil/ICA/JV)	30
99/EØS/28/14	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1434 – Schneider/Lexel)	31
99/EØS/28/15	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1448 – Man Roland/Omnigraph (II))	31
99/EØS/28/16	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1450 – SMS/Mannesmann Demag)	32
99/EØS/28/17	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1459 – Bertelsmann/Havas/Bol)	32
99/EØS/28/18	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1474 – Maersk/Safmarine)	33
99/EØS/28/19	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1476 – Adecco/Delphi)	33
99/EØS/28/20	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1482 – Kingfisher/Grosslabor)	34
99/EØS/28/21	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1489 – YIT/Valmet/Rauma)	34
99/EØS/28/22	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1500 – TPG/Technologica)	35
99/EØS/28/23	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1506 – Singapore Airlines/Rolls Royce)	35
99/EØS/28/24	Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1519 – Renault/Nissan)	36
99/EØS/28/25	Sak nr. IV/37.406 – Nordiska Satellitaktiebolaget (NSAB)	36
99/EØS/28/26	Kommisjonskunngjøring i henhold til artikkel 19 nr. 3 i rådsforordning nr. 17/62 om sak nr. IV/37.182 – Esat/Coris Iompair Eireann (CIE)	37
99/EØS/28/27	Informasjonsrutine – tekniske forskrifter	38
3. Domstolen		
99/EØS/28/28	Informasjon fra De europeiske fellesskaps domstol	40
99/EØS/28/29	Informasjon fra De europeiske fellesskaps førsteinstansdomstol	40

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

**Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan
nr. 339/98/COL**

99/EØS/28/01

av 3. desember 1998

**om den norske regjeringens finansiering av Arcus-selskapene
(støttenr. 95-021 (Norge))**

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN HAR -

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽¹⁾, særlig protokoll 26, artikkel 61 til 63 og rettsakten omhandlet i vedlegg XV nr. 1 om innsyn i medlemsstatenes økonomiske forbindelser med offentlige foretak,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽²⁾, særlig artikkel 24 og protokoll 3 artikkel 1, og

ut fra følgende betraktninger:

I. FAKTISKE FORHOLD

1. Bakgrunn og korrespondanse

På det tidspunkt EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994, hadde det statseide norske alkoholmonopolet, A/S Vinmonopolet, enerett til import av vin og brennevin, enerett til eksport av brennevin og enerett til produksjon og redestillasjon av industrisprit, brennevin og isopropanol. Med hensyn til engrossalg hadde produsenter av vin og brennevin plikt til å selge sine produkter utelukkende til A/S Vinmonopolet. Detaljmessig salg av brennevin, vin og øl med en alkoholstyrke på over 4,75 alkoholprosent (sterkøl) til forbrukeren var forbeholdt A/S Vinmonopolet.

Etter å ha undersøkt den norske lovgivningen og markedsordningen for alkoholholdige drikkevarer, kom Overvåkningsorganet i sin grunngitte uttalelse av 30. desember 1994 (vedtak nr. 335/94/COL) til den konklusjon at Norge ved å opprettholde eneretter med hensyn til import, eksport og engrossalg av alkoholholdige drikkevarer samt den institusjonelle tilknytningen mellom detaljmonopolet og produksjon av alkoholholdige drikkevarer, ikke hadde oppfylt sine forpliktelser etter EØS-avtalens artikkel 11, 12 og 16.

Som følge av den grunngitte uttalelsen besluttet norske myndigheter i 1995 å dele A/S Vinmonopolet i to grupper⁽³⁾. Detaljvirksomheten skulle opprettholdes som et monopol under samme navn, A/S Vinmonopolet. Virksomhet knyttet til eksport, import, engrossalg og produksjon skulle utføres av egen foretaksgruppe, Arcus-selskapene (heretter kalt Arcus). Arcus-selskapene skulle bestå av et helstatlig holdingselskap, Arcus AS, og to heleide datterselskaper, Arcus Produksjon AS og Arcus Distribusjon AS. Deler av de aktiva og passiva som tilhørte det gamle A/S Vinmonopolet, skulle overføres til Arcus-selskapene. Tiltakene skulle iverksettes fra begynnelsen av 1996.

(¹) Heretter kalt EØS-avtalen.

(²) Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

(³) St.prp. nr. 49 (1994-95), og St.prp. nr. 11 (1995-96).

Ved brev av 23. november 1995 (ref. 95-6773-D) anmodet Overvåkningsorganet den norske regjering om å framlegge fullstendige opplysninger om lovgivningsmessige forhold og administrative endringer i forbindelse med markedsordningen for alkoholholdige drikkevarer i Norge. I brevet ble det gitt uttrykk for bekymring når det gjelder de korrigerende tiltak som skulle iverksettes med hensyn til overtredelsene påpekt i Overvåkningsorganets grunngitte uttalelse av 30. desember 1994, og som skulle være gjennomført ved utgangen av 1995. Overvåkningsorganet gjorde norske myndigheter spesielt oppmerksomme på konkurransereglene i EØS-avtalens artikkel 53 til 64.

Ved brev av 6. desember 1995 (ref. 95-6989-D) underrettet Overvåkningsorganet den norske regjering om at det hadde mottatt opplysninger som kunne tyde på at Arcus var i ferd med å motta offentlig støtte, hovedsakelig i form av en undervurdering av de eiendeler som var overført til selskapet. Under henvisning til protokoll 3 artikkel 1 nr. 3 i overvåknings- og domstolsavtalen ble den norske regjering minnet om at EFTA-statene plikter å gi melding om alle planer om å gi eller endre støtte i tilstrekkelig god tid til at Overvåkningsorganet skal kunne framsette sine merknader. Den norske regjering ble også gjort oppmerksom på at dersom slik melding ikke blir gitt, vil eventuell støtte bli regnet som ulovlig, noe som kan føre til at Overvåkningsorganet må kreve støtten tilbakebetalt.

Norske myndigheter svarte ved brev av 4. januar 1996 (ref. 96-11-A) at de ikke anså verdien av eiendelene overført til Arcus å være undervurdert, og at de derfor ikke hadde meldeplikt overfor Overvåkningsorganet. Norske myndigheter forpliktet seg imidlertid til å gi Overvåkningsorganet nærmere opplysninger om verdsettingen og finansieringen av Arcus. Disse opplysningene, herunder en kopi av en rapport utarbeidet av en konsulent, Deloitte & Touche, om verdsetting og fastsettelse av åpningsbalanser i forbindelse med delingen av A/S Vinmonopolet (D&T-rapporten⁽⁴⁾), ble oversendt Overvåkningsorganet ved brev av 11. mars 1996 (ref. 96-1362-A).

Ved brev av 22. desember 1995 (ref. 95-7344-A) mottok Overvåkningsorganet en formell klage over verdsettingen av eiendeler overført fra A/S Vinmonopolet til Arcus, der det ble hevdet at det dreide seg om statsstøtte etter EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Klageren anslo at eiendelene overført til Arcus sannsynligvis var undervurdert med NOK 1,5 milliard, slik at Arcus i motsetning til sine konkurrenter ikke ville måtte oppfylle krav til normal avkastning på realverdien av sine eiendeler. Klageren ga også uttrykk for bekymring for at Arcus ville kunne benytte denne påståtte finansielle fordel til å underby priser, og at dette ville føre til en situasjon som utelukker rettferdig konkurranse og lik tilgang til det norske markedet for distribusjon av alkoholholdige drikkevarer.

Overvåkningsorganet underrettet norske myndigheter om klagen ved brev av 1. april 1996 (ref. 96-1374-D), og oppfordret dem samtidig til å kommentere klagerens påstander. I samme brev ble norske myndigheter også anmodet om å framlegge visse tilleggsopplysninger, bl.a. om eventuelle planer om å selge anleggsmidler eller utnytte overskuddskapasitet på andre virksomhetsområder enn produksjon og omsetning av alkoholholdige drikkevarer. I sitt svarbrev av 7. mai 1996 (ref. 96-2662-A) gjentok norske myndigheter at det i forbindelse med omorganiseringen av A/S Vinmonopolet ikke var gitt noen form for statsstøtte. I brevet ble det opplyst at det for tiden ikke forelå noen planer om å selge viktige anleggsmidler. Med hensyn til annen mulig virksomhet ble det vist til en kontrakt med et legemiddelselskap om utleie av lagringsplass og ytelse av distribusjonstjenester. Det ble også påpekt at åpningsbalansen for Arcus omfattet et anslag over verdien av inntekter fra virksomhet basert på denne kontrakten.

Overvåkningsorganet besluttet 30. oktober 1996 å ta saken opp til formell behandling i henhold til protokoll 3 artikkel 1 nr. 2 i overvåknings- og domstolsavtalen (vedtak nr. 246/97/COL). Den norske regjering ble samme dag underrettet ved en kopi av vedtaket og oppfordret til å framlegge sine merknader. Et vedtak om å innlede formell behandling berører ikke utfallet av det endelige vedtak i saken.

Hovedinnholdet i vedtaket ble offentliggjort i form av en kunngjøring i EØS-avdelingen av og EØS-tillegget til De Europeiske Fællesskaps Tidende⁽⁵⁾. De øvrige EFTA-stater som er parter i EØS-avtalen, EUs medlemsstater og andre interesserte parter ble med dette underrettet og oppfordret til å framlegge sine merknader innen en måned etter dagen for offentliggjøring. Europakommisjonen ble underrettet ved en kopi av vedtaket i samsvar med EØS-avtalens protokoll 27.

(⁴) "Verdsettelse og fastsettelse av åpningsbalanser ved deling av A/S Vinmonopolet", utført av Deloitte & Touche for Sosial- og helsedepartementet, Oslo 25. september 1995.

(⁵) EFT nr. C 45 av 13.2.1997, s. 5, og EØS-tillegget til EF-tidende nr. 7 av 13.2.1997, s. 5.

I sitt vedtak om å ta saken opp til formell behandling påpekte Overvåkningsorganet bl.a. at åpningsbalansen for Arcus var basert på en underoptimal konsernstruktur. I den forbindelse ble det vist til at åpningsbalansen forutsatte at produksjonsanleggene i Bergen og Trondheim skulle opprettholdes i tillegg til anleggene i Oslo, mens det ifølge D&T-rapporten kunne forventes en økonomisk gevinst ved å sentralisere produksjonsvirksomheten til Oslo. Overvåkningsorganet var derfor ikke overbevist om at den verdi som var lagt til grunn av den norske regjering, tilsvarte det en velinformert og villig kjøper ville anse som den reelle verdi og være beredt til å betale for eiendelene overført til Arcus. Overvåkningsorganet fant derfor at en nærmere undersøkelse var nødvendig for å fastslå den korrekte verdi av eiendelene overført fra A/S Vinmonopolet. Overvåkningsorganet påpekte videre at norske myndigheter ikke hadde framlagt noen opplysninger om at Arcus var pålagt særlige restriksjoner med hensyn til bruken av midlene stilt til rådighet av A/S Vinmonopolet til dekning av omstrukturingskostnader. Overvåkningsorganet kom derfor til den foreløpige konklusjon at omstrukturingsmidlene, som utgjorde et beløp på NOK 226 millioner, måtte anses som statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Som svar på Overvåkningsorganets vedtak om å innlede formell behandling, gjorde norske myndigheter ved brev av 13. desember 1996 (ref. 96-7409-A) nærmere rede for hvorfor finansieringen av Arcus etter deres mening ikke omfattet statsstøtte. Det ble bl.a. framholdt at Arcus ville ha behov for lagrings- og transportkapasitet i Bergen og Trondheim. Videre ble det understreket at da vurderingen av Arcus' kapasitetsbehov ble foretatt, var de nye tappe- og lageranleggene i Oslo fortsatt under bygging, og at det også av den grunn var viktig å beholde anleggene i Bergen og Trondheim. Med hensyn til omstrukturingskostnader forklarte norske myndigheter at midlene var tildelt på grunnlag av antatte kostnader til nødvendig omorganisering og A/S Vinmonopolets beslutning om å foreta personalreduksjoner. Norske myndigheter konkluderte med at det etter deres vurdering *«ikke ble gitt noen form for støtte i form av overføring av aktiva eller finansiell bistand i forbindelse med omorganiseringen av A/S Vinmonopolet.»*

Norsk Bryggeri- og Mineralvannindustri Forening svarte på Overvåkningsorganets oppfordring til å kommentere mulig statsstøtte til Arcus ved telefaks av 12. mars 1997, dvs. innen den fastsatte frist på én måned (ref. 97-1656-A). Foreningen støttet generelt synspunktene framsatt av klageren og av Overvåkningsorganet, og viste blant annet til at verdien av de materielle aktiva syntes å være satt særdeles lavt. Foreningen viste også til Arcus' planer om å omstille en del av produksjonsanleggene til ølproduksjon, og uttrykte bekymring for at slik produksjon ville bli basert på bruk av anlegg overtatt til lav pris og finansiering beregnet på å dekke omstrukturingskostnader. Videre uttrykte foreningen bekymring med hensyn til Arcus' muligheter til stordriftsfordeler og synergieffekt innen produksjon, distribusjon og salg som følge av at selskapet tidligere hadde monopol som brennevinsprodusent. Det ble vist til at andre drikkevarereprodusenter ikke hadde slike fordeler. Foreningen mente for øvrig at det var fare for krysssubsidiering innenfor Arcus' distribusjonsvirksomhet, dvs. mellom ulike produktkategorier av brennevin, vin og øl. Merknadene fra foreningen ble oversendt til norske myndigheter i brev av 8. september 1997 (ref. 97-5809-D).

Norske myndigheter svarte ved brev av 3. november 1997 (ref. 97-6979-A) at Arcus i henhold til avtaler inngått i april 1997 hadde overført et tappeanlegg i Bergen til det lokale bryggeriet Hardanger Bryggeri A/S, samtidig som det kjøpte aksjer i bryggeriet. Norske myndigheter understreket at Arcus' engasjement i Hardanger Bryggeri A/S var en normal forretningstransaksjon, og at midlene som inngikk i transaksjonen, verken kunne knyttes til finansiering av omstrukturingskostnader eller til verdsettingen av Arcus' eiendeler. Det ble framholdt at Arcus ved å kjøpe aksjer i et eksisterende bryggeri på forretningsmessig grunnlag hadde engasjert seg i alminnelig næringsvirksomhet, og at selskapet måtte stå fritt til å utøve slik virksomhet uavhengig av det faktum at det tidligere hadde monopol på brennevinsproduksjon. Med hensyn til den påståtte faren for krysssubsidiering bemerket norske myndigheter at klager som tidligere var rettet til EFTAs overvåkningsorgan og det norske Konkurransetilsynet, var blitt henlagt uten noen form for intervensjon fra disse myndighetenes side.

Med hensyn til sistnevnte forhold kan Overvåkningsorganet for sin del bemerke at det i 1996/97 undersøkte klager på konkurranseområdet vedrørende rabatter gitt av Arcus Distribusjon AS til importører og forhandlere av vin og brennevin i Norge. Klagene gjaldt imidlertid ikke forhold knyttet til krysssubsidiering. Sakene ble avsluttet etter at Arcus hadde forpliktet seg til å bringe sin atferd i samsvar med konkurransereglene i EØS. Konkurransetilsynet kunne på samme grunnlag avslutte lignende saker.

Utenfor den formelle undersøkelsen har Overvåkningsorganet mottatt henvendelser fra andre parter med økonomiske interesser i engrosdistribusjon og annen virksomhet knyttet til distribusjon og produksjon av alkoholholdige drikkevarer. Henvendelsene er kommet fra parter både i Norge og i andre EØS-stater, og gir uten unntak uttrykk for alvorlig bekymring med hensyn til den norske regjeringens finansiering av Arcus.

Overvåkningsorganets nærmere undersøkelse av den norske regjeringens finansiering av Arcus viste at det for visse spørsmål som kunne antas å være av betydning for utfallet av undersøkelsen, var behov for ytterligere avklaring. Overvåkningsorganet anmodet derfor ved brev av 11. mai 1998 (ref. 98-3094-D) om visse tilleggsopplysninger. I brevet ble norske myndigheter også oppfordret til å kommentere enkelte av Overvåkningsorganets foreløpige bemerkninger. I tillegg til anmodningen om ytterligere opplysninger og visse bemerkninger til omstruktureringsmidlene og det Overvåkningsorganet omtalte som Arcus' underoptimale struktur, ble også visse andre forhold tatt opp. Overvåkningsorganet satte blant annet spørsmålsteget ved om det i D&T-rapporten var berettiget å anvende en kalkulasjonsrente som Overvåkningsorganets anså som forholdsvis høy ved verdsetningen av Arcus⁽⁶⁾. Overvåkningsorganet anmodet også om opplysninger om en miljøforpliktelse knyttet til Arcus' eiendom i Trondheim. For å dekke denne forpliktelsen ble NOK 30 millioner overført fra A/S Vinmonopolet da Arcus startet sin virksomhet.

Norske myndigheter svarte på denne henvendelsen ved brev av 9. juni 1998 (ref. 98-3978-A) og 30. juli 1998 (ref. 98-5053-A). Med hensyn til Overvåkningsorganets påstand om en underoptimal struktur ble det framholdt at mulighetene for streik og uro blant de ansatte var en faktor som det måtte tas hensyn til ved vurdering av en eventuell nedlegging av produksjonen i Bergen og Trondheim, og at den opprinnelige beslutningen om ikke å selge var rasjonell. Det ble gitt nærmere opplysninger om den faktiske bruken av omstruktureringsmidlene. Det ble påpekt at personalreduksjonene var blitt forsinket i forhold til den opprinnelige planen, særlig i Bergen som følge av at prosjektet ved Hardanger Bryggeri A/S hadde mislykkes. Kalkulasjonsrenten som var anvendt ved fastsettelse av åpningsbalansen, ble forsvart. Videre ble det opplyst at en foreløpig salgssavtale var inngått for anlegget i Trondheim.

Med hensyn til spørsmål knyttet til Arcus' åpningsbalanse besluttet Overvåkningsorganet å benytte ekstern ekspertise, og inngikk en avtale med KPMG Management Consulting AS i Oslo, som framla en rapport om verdsetningen av Arcus⁽⁷⁾. Rapporten ble oversendt norske myndigheter i brev av 3. november 1998 (ref. 98-7466-D). Norske myndigheter kommenterte rapporten ved brev av 17. november 1998 (ref. 98-7850-A).

Overvåkningsorganet mottok 6. november 1998 en telefaks (ref. 98-7556-A) fra norske myndigheter, med en kopi av et brev fra Nærings- og handelsdepartementet rettet til styret i Arcus. I brevet ble Arcus informert om at staten forutså utbetaling av et utbytte på rundt NOK 150 millioner for 1998. Dette tallet var beregnet av departementet under henvisning til omstruktureringsmidler bokført som ekstraordinær inntekt, og til verdier som ville bli realisert gjennom salg av anleggsmidler.

2. Arcus-selskapene

2.1 Etablering og organisasjon

Den norske regjering besluttet å etablere Arcus AS som et helstatlig holdingselskap med begrenset ansvar⁽⁸⁾. Det ble også besluttet å etablere to heleide datterselskaper av Arcus AS, Arcus Produkter AS og Arcus Distribusjon AS. For å forberede delingen av A/S Vinmonopolet ble Arcus-selskapene i september 1995 i første omgang stiftet med egenkapital på NOK 50 000, med A/S Vinmonopolet som eier.

Delingen av A/S Vinmonopolet innebar at aktiva og passiva knyttet til produksjon og distribusjon ble overført til Arcus AS, som igjen fordelte dem videre på de to datterselskapene. A/S Vinmonopolet beholdt aktiva og passiva knyttet til detaljmonopolet. Aksjekapitalen og annen egenkapital i A/S Vinmonopolet

⁽⁶⁾ Den diskonterte kontantstrømprognosen som ble anvendt ved verdsetningen av Arcus, innebærer at når kalkulasjonsrenten økes, synker selskapets verdi. Dette er nærmere forklart i avsnitt II 2.1.3 nedenfor.

⁽⁷⁾ KPMG Management Consulting AS: Review of valuation - Arcus Group of Companies, Oslo 2. mai 1997.

⁽⁸⁾ St.prp. nr. 49 (1994-95), og St.prp. nr. 11 (1995-96).

ble delt i forhold til de anslåtte gjenværende verdier i detaljmonopolet og verdiene overført til Arcus. Det ble besluttet at eierskapet av Arcus fra 1. januar 1996 skulle overføres fra A/S Vinmonopolet til Nærings- og energidepartementet. Med virkning fra samme dato overførte A/S Vinmonopolet de aktuelle aktiva og passiva til Arcus, som satte i gang sin produksjons- og distribusjonsvirksomhet. Som kompensasjon for verdiene overført til Arcus, mottok staten aksjer i holdingselskapet gjennom den nye eieren, Nærings- og energidepartementet.

Arcus-selskapene har sin hovedvirksomhet på følgende områder:

Arcus Produkter AS har eneretten (som tidligere tilhørte A/S Vinmonopolet) til å produsere brennevin i Norge. Selskapets produksjonsvirksomhet omfatter i tillegg til tilvirkning av brennevin også tapping av vin og brennevin av norsk og utenlandsk opprinnelse. Selskapet selger sine produkter til detaljmonopolet, til hoteller og restauranter samt til skatte- og avgiftsfrie utsalg. I tillegg produserer det for eksport og selger sprit til teknisk og medisinsk bruk.

Virksomheten til Arcus Distribusjon AS, som i januar 1998 endret navn til Vectura AS, består i import, lagring og distribusjon av alkoholholdige drikkevarer. Selskapet selger sine tjenester til produsenter, andre grossister og importører av slike produkter, og leverer varer til detaljmonopolet samt til hoteller og restauranter.

Arcus AS er holdingselskapet i gruppen, og i tillegg til å utøve sine eierfunksjoner tar selskapet hånd om fellestjenester på vegne av gruppen, herunder finans/regnskap, informasjonsteknologi og forvaltning av menneskelige ressurser. To nye datterselskaper er stiftet siden Arcus startet sin virksomhet. Arcus Eiendom ANS ble etablert 9. september 1996 for å ivareta administrasjonen av Arcus' eiendommer, og Exar AS ble opprettet 13. januar 1998 for å administrere Arcus' produksjonsanlegg i Bergen. Exar AS er oppgitt ikke å være i virksomhet⁽⁹⁾.

Arcus-selskapene ble etablert med tre produksjons- og lageranlegg i henholdsvis Oslo, Bergen og Trondheim, samt et anlegg for rektifisering av sprit i Hamar.

2.2 *Åpningsbalansen*

For å forberede delingen av A/S Vinmonopolet ga eieren, Helse- og sosialdepartementet, konsulentene Deloitte & Touche (D&T) i oppdrag å utarbeide en rapport med forslag til åpningsbalanse for virksomheten som skulle skilles ut fra A/S Vinmonopolet. D&T-rapporten⁽¹⁰⁾, datert 25. september 1995, danner grunnlaget for den norske regjeringens stortingsproposisjon⁽¹¹⁾ om fastsettelse av en åpningsbalanse for Arcus. Tallene i åpningsbalansen slik den ble fremlagt for Stortinget var identiske med de tilsvarende tall i D&T-rapporten. Nærmere detaljer i åpningsbalansen er gjengitt i tabell 1. Forslaget som ble fremlagt i november 1995, gjaldt en åpningsbalanse som skulle fastsettes per 1. januar 1996, ettersom en endelig åpningsbalanse ikke kunne fastsettes før det forelå sluttregnskaper for A/S Vinmonopolet for 1995. Tallene i den endelige åpningsbalansen er også gjengitt i tabell 1. I åpningsbalansen ble det oppgitt egne tall for hvert av de tre selskapene i gruppen, Arcus Produksjon A/S, Arcus Distribusjon A/S og holdingselskapet Arcus A/S. I dette vedtak presenteres bare konsoliderte tall for Arcus-selskapene samlet.

⁽⁹⁾ Årsberetningen for Arcus, 1997.

⁽¹⁰⁾ Se ovenfor.

⁽¹¹⁾ St.prp. nr. 11 (1995-96).

Tabell 1. Åpningsbalanser for Arcus-selskapene (i millioner NOK)

	<i>Ifølge forslag/beregninger*</i>	<i>Endelig**</i>
<i>Aktiva:</i>		
Kontanter og innskudd	410	343
Andre kortsiktige fordringer og lagerbeholdning	230	249
Sum omløpsmidler	640	592
Langsiktige fordringer	0	1
Eiendommer, anlegg og utstyr	175	175
Anleggsmidler	175	176
Sum aktiva	815	768
<i>Passiva:</i>		
Kortsiktig gjeld	175	132
Langsiktig gjeld	27	23
Omstruktureringkostnader	226	226
Miljøforpliktelse	30	30
Sum passiva	458	411
<i>Egenkapital:</i>		
Aksjekapital	203	203
Annen egenkapital	154	154
Sum egenkapital	357	357
Sum passiva og egenkapital	815	768

*) **Kilder:** St. prp nr. 11 (1995-96), D&T-rapporten.

) **Kilde: Arcus, årsberetning 1996.

Fastsettelsen av åpningsbalansen var basert på følgende prinsipper og antakelser:

Deloitte & Touche foretok sin verdsetting av Arcus-selskapene på grunnlag av en diskontert kontantstrømprgnose. Denne metoden går i korthet ut på å beregne en framtidig strøm av inntekter og utgifter på grunnlag av antakelser om markedsutvikling, driftskostnader osv. Verdien av virksomheten antas å være lik summen av den framtidige forventede nettoinntekt diskontert til nåverdi. Kalkulasjonsrenten tilsvarer kravet til avkastningsprosent. Beregningene var basert på den antakelse at den eksisterende anleggsstruktur med anlegg i Oslo/Hamar, Bergen og Trondheim skulle opprettholdes.

Deloitte & Touche beregnet nåverdien av driftsvirksomheten i Arcus (Arcus Produkter AS og Arcus Distribusjon AS) til NOK 203 millioner. Denne verdien var avgjørende for verdsettingen av Arcus' anleggsmidler, som ble beregnet til NOK 175 millioner når andre aktiva og passiva var tatt i betraktning. Aksjekapitalen ble satt til NOK 203 millioner, tilsvarende den beregnede nåverdi.

Delingen av arbeidskapitalen i det tidligere A/S Vinmonopolet innebar at et beløp på NOK 154 millioner skulle overføres til Arcus som en del av "kontanter og innskudd", bokført som "annen egenkapital". Den samlede egenkapital kom dermed opp i NOK 357 millioner (203 + 154). I samsvar med prinsippene for delingen ble NOK 230 millioner bokført som "andre kortsiktige fordringer og lagerbeholdning". Den ordinære gjeld (kortsiktig og langsiktig) ble bokført til NOK 202 millioner (175 + 27).

Omstrukturingskostnadene som følge av delingen av det tidligere monopoliet ble beregnet til NOK 236,7 millioner. Nærmere detaljer om dette er gitt i avsnitt II 2.2 nedenfor. Dette beløpet ble diskontert til NOK 226 millioner og ført opp som passiva i den foreslåtte åpningsbalansen. Til dekning av disse kostnadene ble det forutsatt at et tilsvarende beløp skulle overføres til Arcus fra A/S Vinmonopolet, og NOK 226 millioner ble derfor ført opp under "kontanter og innskudd" i den foreslåtte åpningsbalansen. Omstrukturingskostnadene ble på denne måten skilt ut fra beregningen av Arcus-selskapenes nåverdi.

En miljøforpliktelse knyttet til Arcus' eiendom i Trondheim ble beregnet til NOK 30 millioner, se også avsnitt II 2.3 nedenfor. Igjen ble det forutsatt at et tilsvarende beløp skulle overføres fra A/S Vinmonopolet til dekning av disse kostnadene, og ytterligere NOK 30 millioner ble derfor ført opp under "kontanter og innskudd" i den foreslåtte åpningsbalansen. I likhet med omstrukturingskostnadene ble også miljøforpliktelsen oppført som passiva.

Som et resultat av disse transaksjonene, ble den foreslåtte åpningsbalansen fastlagt med passiva på i alt NOK 458 millioner. Egenkapitalen ble satt til NOK 357 millioner. Omløpsmidlene ble beregnet til NOK 640 millioner, og verdien av anleggsmidlene ble satt til NOK 175 millioner. Dette tallet tilsvarer den anslåtte verdi av Arcus' eiendommer, produksjonsanlegg og utstyr.

Den foreslåtte åpningsbalansen ble lagt til grunn for de beslutninger som faktisk ble truffet. Arcus ble etablert med en egenkapital på NOK 357 millioner, derav NOK 203 millioner i aksjekapital. Verdien av anleggsmidlene i form av eiendommer, anlegg og utstyr ble satt til NOK 175 millioner. NOK 256 millioner ble overført fra A/S Vinmonopolet for å dekke omstrukturings- og miljøkostnader. Som det framgår av tabell 1, er den eneste vesentlige forskjellen mellom den foreslåtte og den endelige åpningsbalansen en reduksjon i ordinær gjeld (hovedsakelig kortsiktig) og, av praktiske årsaker, en tilsvarende reduksjon i omløpsmidlene.

Den norske regjering oppga i sin stortingsproposisjon⁽¹²⁾ at Arcus var ventet å gi en tilfredsstillende avkastning på egenkapitalen, tallfestet til minst 10-12 % etter skatt.

2.3 Kostnader for A/S Vinmonopolet

Verdsettingen av Arcus innebar at den forventede framtidige kontantstrøm ikke var tilstrekkelig til å oppnå en avkastning på A/S Vinmonopolets kapital som bokført før delingen. Det ble derfor besluttet å nedskrive kapitalen i A/S Vinmonopolet i regnskapene for 1995. Verdien av den faste kapital ble nedskrevet med NOK 476 millioner, fra en opprinnelig verdi på NOK 791 millioner til NOK 315 millioner⁽¹³⁾. Den resterende kapitalverdi ble igjen delt mellom anleggsmidlene oppført i Arcus' åpningsbalanse og de gjenværende anleggsmidler i detaljmonopolet. De ekstraordinære avskrivningskostnadene på NOK 476 millioner ble bokført i A/S Vinmonopolets regnskaper for 1995, i tillegg til overføringene på NOK 256 millioner til dekning av omstrukturings- og miljøkostnader. Dermed ble det som et resultat av delingen bokført ekstraordinære kostnader på i alt NOK 732 millioner i A/S Vinmonopolets regnskaper for 1995, se tabell 2.

Tabell 2. Ekstraordinære kostnader for A/S Vinmonopolet i 1995

	<i>NOK millioner</i>
<i>Midler til omstrukturering</i>	226
<i>Midler til dekning av miljøforpliktelse</i>	30
<i>Avskrivning av anleggsmidler</i>	476
<i>Sum</i>	732

Kilde: A/S Vinmonopolet, årsberetning 1995.

⁽¹²⁾ St. prp. nr. 11 (1995-96).

⁽¹³⁾ Årsberetningen for Vinmonopolet, 1995.

2.4 Likvidasjonsverdi

På anmodning fra Overvåkningsorganet framla norske myndigheter et anslag over likvidasjonsverdien av eiendelene overført til Arcus. Anslaget er gjengitt i tabell 3.

Tabell 3. Arcus' likvidasjonsverdi (i millioner NOK)

<i>Omløpsmidler</i>	640
Eiendommer	355
<i>Netto salgsverdi av produksjonsutstyr</i>	70
<i>Anleggsmidler</i>	425
<i>Sum aktiva</i>	1065
Kortsiktig gjeld	175
Langsiktig gjeld	27
Miljøforpliktelse	30
Oppsigelser mv.	406
<i>Andre avviklingskostnader</i>	40
<i>Sum passiva</i>	678
<i>Likvidasjonsverdi</i>	387

Kilde: Brev fra Nærings- og energidepartementet, 7. mai 1996 (ref. 96-2662-A).

Verdsettingen av eiendommene ble foretatt av en autorisert takstmann, mens produksjonsutstyrets netto salgsverdi ble anslått av Arcus. Kostnadene knyttet til oppsigelser ble beregnet på grunnlag av D&T-rapporten og tidligere avtaler mellom A/S Vinmonopolet og de ansatte. Andre avviklingskostnader ble anslått av Arcus.

2.5 Markedsforhold, handel og økonomiske resultater

Ifølge den nye ordningen for handel med alkoholholdige drikkevarer i Norge som ble innført fra begynnelsen av 1996, skulle lisenser til distribusjon, eksport og import av alkoholholdige drikkevarer utstedes av norske myndigheter⁽¹⁴⁾. Per 1. januar 1996 var ennå ingen lisens utstedt, og da Arcus Distribusjon AS startet sin virksomhet i 1996, var selskapet derfor i en overgangsperiode i en faktisk monopolsituasjon. Andre markedsdeltakere fikk senere i 1996 rett til å foreta import, eksport og distribusjon av alkoholholdige drikkevarer. I 1997 hadde Arcus Distribusjon AS en markedsandel på 65 % av de samlede leveranser av alkoholholdige drikkevarer til detaljmonopolet samt til hotell- og restaurantnæringen⁽¹⁵⁾.

Med hensyn til den samlede omsetning av vin og brennevin i Norge gikk markedsandelen til Arcus Produkter AS tilbake i 1996 og 1997 sammenlignet med de tilsvarende markedsandelene til det tidligere A/S Vinmonopolet. Nedgangen i markedsandeler gjaldt i mindre grad Arcus' egne merker enn andre merker importert i bulk og tappet av selskapet. I 1997 ble vel 33 prosent av den samlede omsetning av vin og brennevin til sluttforbrukere i Norge produsert eller tappet av Arcus Produkter AS⁽¹⁶⁾. Eksporten utgjorde 5 prosent av den samlede omsetning i 1996⁽¹⁷⁾, med Tyskland som viktigste eksportmarked.

Ettersom det praktisk talt ikke er noen vinproduksjon i Norge og Arcus Produkter AS har monopol på produksjon av brennevin, er alt brennevin og praktisk talt all vin som kjøpes av Arcus-selskapene i bulk eller flasker, importerte varer. Landene innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområde er de blant viktigste opprinnelseslandene for de aktuelle varene.

⁽¹⁴⁾ Ot.prp. nr. 51 (1994-95) Forslag til lov om endringer i alkoholloven (ny bevillingsordning for engrossalg av alkoholholdig drikk mv), del II.

⁽¹⁵⁾ Årsberetningen for Arcus, 1997.

⁽¹⁶⁾ Årsberetningen for Arcus, 1997.

⁽¹⁷⁾ Årsberetningen for Arcus, 1996.

Arcus' samlede inntekter etter fradrag av særavgifter i 1996 var ifølge årsberetningen på NOK 1,296 milliarder. Driftsresultatet var på NOK 26,6 millioner, og nettoinntektene fra finanstransaksjoner utgjorde NOK 13,7 millioner. Av omstrukturingsmidlene ble NOK 62,1 millioner bokført som ekstraordinær inntekt, og årsresultatet kom dermed opp i NOK 102,4 millioner. NOK 16,1 millioner⁽¹⁸⁾ ble avsatt som utbytte, se tabell 4.

Tallene framlagt av Arcus for 1997 viser samlede inntekter etter fradrag av særavgifter på NOK 1,245 milliarder. Ettersom de løpende driftsutgifter var høyere enn de løpende inntekter, var driftsresultatet negativt med NOK 12,8 millioner. Arcus hadde likevel et positivt samlet resultat på NOK 27,8 millioner samme år. Dette ble oppnådd gjennom netto finansinntekter på NOK 10,7 millioner, og ved å bokføre NOK 39,0 millioner (derav NOK 38,3 millioner fra omstrukturingsmidlene) som ekstraordinær inntekt, etter fradrag av ekstraordinære utgifter på NOK 9,1 millioner. Det ble ikke utbetalt utbytte i 1997.

Tabell 4. Arcus-selskapene: økonomiske resultater i 1996 og 1997 (i millioner NOK)

	1996	1997
Løpende inntekter	1296,1	1244,6
Løpende utgifter	1269,5	1257,4
Driftsresultat	26,6	(12,8)
Netto finansinntekter	13,7	10,7
<i>Ekstraordinære poster:</i>		
Omstrukturingsmidler bokført som inntekt	62,1	38,3
Annen inntekt	0,0	0,7
Kostnader, avskrivning datterselskaper	0,0	(9,1)
Samlet resultat	102,4	7,8
<i>Fordelt på:</i>		
Utbytte	16,1	0,0
Egenkapital	86,3	27,8

Kilder: Årsberetningene for Arcus, 1996 og 1997.

II. VURDERING

1. Prinsipper

1.1 Produktdekning

Overvåkningsorganet konstaterer at Arcus' virksomhet er knyttet til produksjon av og handel med varer som kommer inn under EØS-avtalens virkeområde (se avtalens artikkel 8, artikkel 23 bokstav b) og protokoll 3, 8 og 47). Disse varene omfatter blant annet øl og brennevin, ettersom disse produktene er oppført i tabell I og II til EØS-avtalens protokoll 3⁽¹⁹⁾.

Overføringen av eiendeler til Arcus fra A/S Vinmonopolet må derfor vurderes i henhold til statsstøttereglene i EØS-avtalen og overvåknings- og domstolsavtalen. For øvrig vises det til at statsstøttereglene får anvendelse også på servicenæringene.

⁽¹⁸⁾ Tilsvarende ifølge åpningsbalansen 4,5 prosent av Arcus' egenkapital (NOK 357 millioner).

⁽¹⁹⁾ De fleste viner faller derimot utenfor EØS-avtalens generelle virkeområde. Se følgende rådgivende uttalelser fra EFTA-domstolen med hensyn til EØS-avtalens materielle virkeområde: *Restamark*, sak E-1/94, rapport fra EFTA-domstolen for perioden 1. januar 1994 - 30. juni 1995 (nr. 36-43), og *Wilhelmsen*, sak E-6/96, rapport fra EFTA-domstolen for 1997 (nr. 17-33).

1.2 Artikkel 61 nr. 1

EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 lyder:

”Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene.”

Dette innebærer at et tiltak utgjør statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 dersom det

1. er gitt av statlige midler i enhver form,
2. begunstiger enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer,
3. vrir eller truer med å vri konkurransen og påvirker samhandelen mellom avtalepartene.

Statlige midler

Tiltakene som skal undersøkes, omfatter alle bruk av statlige midler, ettersom de gjelder aktiva, dvs. anleggsmidler og finansmidler, overført til Arcus fra A/S Vinmonopolet, et helstatlig selskap. Det er fastlagt i rettspraksis⁽²⁰⁾ at midler overført fra et statseid selskap som A/S Vinmonopolet, i samme utstrekning som midler overført direkte fra staten, kan falle innenfor begrepet ”støtte gitt av statsmidler” i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Ettersom midlene kan være gitt ”i enhver form”, er både finansmidler og anleggsmidler så vel som andre fordeler omfattet av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Det første vilkåret er derfor oppfylt for alle tiltakene under vurdering i dette vedtak, i den grad det fastslås at de omfatter finansielle fordeler.

Tiltak som begunstiger enkelte foretak

Med hensyn til det andre vilkåret er det åpenbart at i den grad tiltakene omfatter overføring av finansmidler eller anleggsmidler på fordelaktige vilkår, vil dette begunstige enkelte foretak, nemlig Arcus-selskapene.

Påvirkning av konkurranse og samhandel

Brennevin produsert av Arcus Produkter AS konkurrerer direkte på det norske markedet og på eksportmarkedene med lignende drikkevarer produsert i andre EØS-stater. Arcus Produkter AS importerer brennevin og vin i bulk med sikte på tapping og videresalg. Vectura AS (tidligere Arcus Distribusjon AS) er den viktigste aktøren på det norske markedet med hensyn til engrossalg og distribusjon av brennevin og vin av utenlandsk eller norsk opprinnelse. Denne virksomheten utøves i konkurranse med andre foretak innen import av og handel med slike drikkevarer. Med hensyn til markedsforhold, handel og økonomiske resultater vises det til avsnitt I.2.5 i dette vedtak.

Enhver finansiell fordel i forbindelse med finansieringen av Arcus vil derfor vri eller true med å vri konkurransen og påvirke samhandelen innenfor det territorium som omfattes av EØS-avtalen, og dermed utgjøre statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Dersom det foreligger slike fordeler, er det tredje vilkåret oppfylt.

Med hensyn til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 gjenstår det derfor å ta stilling til om og i hvilken utstrekning tiltakene knyttet til den norske regjeringens finansiering av Arcus innebærer at foretaket er ”begunstiget”, og å peke på og tallfeste eventuelle elementer av statsstøtte. Resultatene av Overvåkningsorganets undersøkelse er presentert i avsnitt II.2 i dette vedtak.

⁽²⁰⁾ Sak 78/76: *Steinike und Weinlig mot Tyskland* [1977] saml. 595, sak C-305/89: *Italia mot Kommisjonen (Alfa Romeo)* [1991] saml. I-1603, og sak 303/88: *Italia mot Kommisjonen (ENI-Lanerossi)* [1991] saml. I-1433.

1.3 Prinsippet om normal markedsatferd

Ved vurdering av om finansielle transaksjoner mellom en EFTA-stat og et offentlig foretak omfatter statsstøtte, anvender Overvåkningsorganet det såkalte prinsippet om normal markedsatferd fastlagt i kapittel 19 og 20 i saksbehandlingsregler og materielle regler på statsstøtteområdet, vedtatt av Overvåkningsorganet 19. januar 1994 (retningslinjene for statsstøtte)⁽²¹⁾. Dette prinsippet skal sikre at offentlige og private foretak i lignende sektorer og i en sammenlignbar økonomisk og finansiell situasjon behandles likt med hensyn til tildeling av finansielle midler og ulike former for offentlig intervensjon. Dersom offentlige midler tildeles et offentlig foretak på gunstigere vilkår (dvs. til en økonomisk lavere kostnad) enn det en privat eier ville akseptere for overføring av midler til et privat foretak i en sammenlignbar finansiell og konkurransemessig situasjon, mottar det offentlige foretaket en fordel gjennom sine eiere som private foretak ikke har tilgang til. Med mindre tildeling av offentlige midler på gunstigere vilkår behandles som støtte og vurderes på grunnlag av unntaksbestemmelsene i avtalen, foreligger det et brudd på prinsippet om lik behandling av offentlige og private foretak⁽²²⁾.

I samsvar med avsnitt 20.3. nr. 2 i retningslinjene for statsstøtte anvender Overvåkningsorganet 'prinsippet om normal markedsatferd' "for å fastslå om det dreier seg om støtte og, dersom det er tilfellet, for å tallfeste støtten" (framhevet her).

Basert på fortolkninger foretatt av De europeiske fællesskaps domstol⁽²³⁾ er spørsmålet Overvåkningsorganet skal ta stilling til "om en privat andelseier som baserer seg på antatt mulighet til å oppnå avkastning, i en tilsvarende situasjon ville ha tilført den samme kapital, idet det ses bort fra alle sosiale, regionalpolitiske og sektorbestemte hensyn" (framhevet her), jf. avsnitt 20.3. nr. 4 i retningslinjene for statsstøtte.

De europeiske fællesskaps domstol har videreutviklet prinsippet om normal markedsatferd ved å presisere at "selv om atferden til en offentlig investor som forfølger næringspolitiske mål, skal sammenlignes med en privat investors atferd, gjelder dette ikke nødvendigvis en vanlig investor som plasserer kapital for å oppnå fortjeneste på relativt kort sikt; det bør minst dreie seg om et privat holdingselskap eller en privat foretaksgruppe som setter seg strukturelle mål, enten de er generelle eller sektorbestemte, og som retter seg etter mer langsiktige utsikter til fortjeneste"⁽²⁴⁾.

2. Vurdering av elementer av statsstøtte

2.1 Verdien av anleggsmidler overført fra A/S Vinmonopolet til Arcus

2.1.1 Innledende merknader

Overvåkningsorganet anser verdsettingsmetoden som er anvendt av norske myndigheter og presentert i D&T-rapporten, den diskonterte kontantstrømprognosen, som egnet til vurdering av investeringer der investoren har langsiktige interesser, slik tilfellet er for den norske regjering i denne saken.

Utfallet av verdsettingen av et selskap, som den som er utført av norske myndigheter i denne saken, avhenger av en rekke forutsetninger som er åpne for vurdering. Overvåkningsorganet har ikke til hensikt å la eget skjønn erstatte investorens vurdering⁽²⁵⁾. Derfor har Overvåkningsorganet ikke satt spørsmålsteget ved de mange antakelsene og beregningene i D&T-rapporten med hensyn til markedsprognoser, antatte marginer, beregnede kostnader og likviditetsbehov. Overvåkningsorganet har imidlertid merket seg at Deloitte & Touche i sin rapport gir uttrykk for det synspunkt at verdsettingen av Arcus er konservativ. Dette begrunnes både ut fra reglene i den norske selskapsloven om forsiktig verdsetting av anleggsmidler, og ut fra den antakelse at selskapet ikke ville bli lagt ut for salg i markedet. Det framheves også at den

⁽²¹⁾ EFT nr. L 240 av 15.9.1994, og EØS-tillegget til EF-tidende nr. 34 av 15.9.1994.

⁽²²⁾ Jf. EØS-avtalens artikkel 125.

⁽²³⁾ Sak 234/84: Belgia mot Kommisjonen (Meura) [1986] saml. 2263, §14, og sak 40/85: Belgia mot Kommisjonen (Boch II) [1986] saml. 2321, § 13.

⁽²⁴⁾ Sak C-305/89: Italia mot Kommisjonen (Alfa Romeo) [1991] saml. I-1603, §20.

⁽²⁵⁾ Retningslinjene for statsstøtte, avsnitt 20.5 nr. 1.

norske regjering i samsvar med sin politiske målsetning om å begrense alkoholforbruket ville kreve relativt strenge tiltak, og at antakelsene om markedsvekst i beregningene til Deloitte & Touche derfor er basert på konservative markedsprognoser.

Når det gjelder enkeltposter i åpningsbalansen har Overvåkningsorganet ikke funnet grunn til innvendinger mot de bokførte verdier for kortsiktige fordringer og lagerbeholdning eller for kort- og langsiktig ordinær gjeld. Det samme gjelder kapitaltilførselen på NOK 154 millioner til dekning av behovet for arbeidskapital. Disse postene antas å representere en rasjonell fordeling av aktiva og passiva i forbindelse med delingen i samsvar med løpende likviditetsbehov. Overvåkningsorganet har imidlertid innvendinger til verdsettingen av anleggsmidler og til den kompensasjon staten mottok i form av aksjekapital for overføring av midlene, se avsnitt II.2.1.2 - 2.1.4. Overføringene til dekning av omstrukturings- og miljøkostnader behandles atskilt nedenfor.

Ved undersøkelse av verdsettingen av Arcus og om det i den forbindelse er tildelt statsstøtte, kan Overvåkningsorganet ikke ta hensyn til opplysninger som er framkommet i ettertid, jf. avsnitt 20.5 nr. 2 i retningslinjene for statsstøtte. Overvåkningsorganet har derfor basert sin undersøkelse på de opplysninger som norske myndigheter hadde tilgang til på det tidspunkt eiendelene ble overført fra A/S Vinmonopolet til Arcus.

2.1.2 Underoptimal struktur

Overvåkningsorganet uttalte i sitt vedtak om å ta saken opp til formell behandling at den anslåtte verdi av Arcus' egenkapital, NOK 357 millioner, var resultatet av en beregning basert på det som må anses som en underoptimal struktur for Arcus-selskapene.

Overvåkningsorganets undersøkelse har bekreftet denne antakelsen. Opplysninger bl.a. i D&T-rapporten⁽²⁶⁾ og i A/S Vinmonopolets forretningsplan viser at norske myndigheter baserte sin verdsetting på en kommersielt ugunstig produksjonsstruktur for Arcus, dvs. en produksjonsstruktur som ikke ville medføre en høyest mulig nåverdi av Arcus' driftsinntekter. I den forbindelse vises det til at åpningsbalansen var basert på den antakelse at den eksisterende anleggsstruktur skulle opprettholdes.

A/S Vinmonopolets forretningsplan som ble framlagt i 1995, viste at tapping av vin og brennevin ville bli betraktelig mer kostnadskrevende i Bergen og Trondheim enn ved Arcus' nye anlegg i Oslo⁽²⁷⁾. Det var derfor allerede høsten 1995 klart at det på forretningsmessig grunnlag ikke var berettiget å fortsette Arcus' produksjonsvirksomhet i Bergen og Trondheim.

Ifølge D&T-rapporten ville Arcus' produksjonsvirksomhet ikke gi tilstrekkelig inntjening til å dekke antatt markedsleie i Bergen og Trondheim. Det går også klart fram av vedlegg 1 til D&T-rapporten at Arcus ville oppnå en kapitalgevinst ved å selge anleggene i Bergen og Trondheim. Det må også antas at Arcus alternativt kunne ha skaffet seg tilleggsinntekter ved å leie ut disse anleggene eller benytte dem til annen næringsvirksomhet for egen regning.

Deloitte & Touche har i sin rapport beregnet den økonomiske gevinst av en sentralisering av produksjonsvirksomheten til de nye anleggene i Oslo. På grunnlag av den diskonterte kontantstrømprognosen ble den diskonterte tilleggsverdi av en slik økonomisk mer rasjonell struktur, herunder verdien av salgsinntekter fra eiendommene, beregnet til NOK 202 millioner. Anslaget var ikke basert på en umiddelbar nedlegging av virksomheten i Bergen og Trondheim, men forutsatte at disse produksjonsanleggene ville bli solgt i 1999. Videre ble det antatt at det ville måtte foretas visse investeringer i Oslo, at det ville oppstå visse ytterligere omstrukturingskostnader og at det ville oppnås innsparinger som følge av reduserte personalkostnader.

Med hensyn til kostnadene knyttet til delingen av A/S Vinmonopolet, jf. også tabell 2 ovenfor, påpeker Deloitte & Touche i sin rapport at disse kostnadene delvis skyldes at Arcus skulle iverksette "mykere" omstruktureringstiltak enn et selvstendig selskap etter markedsforholdene ville kunne tillate seg å gjøre. Dette bekreftes i brevet av 9. juni 1998 nevnt ovenfor, der det understrekes at norske myndigheters beveggrunn for å velge en underoptimal struktur var å unngå mulige streiker og uro blant de ansatte.

⁽²⁶⁾ D&T-rapporten, s. 59 og vedlegg 1.

⁽²⁷⁾ PA Consulting, se ovenfor.

Norske myndigheter hevdet i sitt brev av 13. desember 1996 at det ikke var mulig å forutse en framtidig overkapasitet ved anleggene som ville kunne føre til tilleggsinntekter, og at det heller ikke var noen sannsynlighet for at selskapet i overskuelig framtid ville kunne omstille virksomheten med sikte på kostnadsreduksjoner. En slik omstilling av produksjonsanleggene kunne derfor ikke innarbeides i åpningsbalansen. Overvåkningsorganet har imidlertid under henvisning til A/S Vinmonopolets årsberetning for 1995 og Arcus' årsberetning for 1996 merket seg at de nye automatiske lageranleggene i Oslo var driftsklare og ble tatt i bruk så tidlig som 1. november 1995. Nye produksjonsanlegg i Oslo, herunder anlegg til mottak av vin og brennevin i bulk og tre nye produksjonslinjer for tapping, ble utprøvd og tilpasset i løpet av høsten 1995. Fra 1. januar 1996 var disse anleggene i full drift.

På bakgrunn av forholdene nevnt ovenfor finner Overvåkningsorganet at norske myndigheters vurdering avviker fra måten en rasjonell investor som følger markedsøkonomiske prinsipper, ville ha handlet på ut fra de opplysninger som var tilgjengelige på det tidspunkt Arcus ble etablert⁽²⁸⁾. Det burde ha framstått som åpenbart at det forholdsvis raskt ville oppstå overkapasitet, og at dette ville fristille anleggene i Bergen og Trondheim til alternativt virksomhet eller salg i overskuelig framtid. Som vist ovenfor, ble det i D&T-rapporten faktisk presentert alternative beregninger for en slik utvikling.

Som nevnt ovenfor påpekte norske myndigheter i sitt brev av 9. juni 1998 at protester fra de ansatte var en faktor som det måtte tas hensyn til, og at dette styrket grunnlaget for den opprinnelige beslutningen. I henhold til retningslinjene for statsstøtte, jf. avsnitt II.1.3 ovenfor, er imidlertid sosiale hensyn alene ikke tilstrekkelig til å forsvare opprettholdelse av en underoptimal produksjonsstruktur. En rasjonell investor ville dessuten ikke pådra seg kostnadene ved å opprettholde en ineffektiv produksjonsstruktur, som i dette tilfellet, med mindre det ville gi fordeler som mer enn veide opp for kostnadene. Norske myndigheter har på ingen måte godtgjort at de eventuelle fordelene ved å unngå mulig uro blant de ansatte, ville være større enn kostnadene ved å opprettholde en ineffektiv produksjonsstruktur. Disse kostnadene, som tilsvarer gevinsten av en mer rasjonell produksjonsstruktur, ble som nevnt ovenfor beregnet til NOK 202 millioner av Deloitte & Touche, idet det bl.a. ble gått ut fra at omstruktureringen faktisk ville finne sted over tre år etter at analysen var utført og de relevante beslutninger var truffet.

Som nevnt i avsnitt II.2.2 nedenfor, er dessuten midlene på NOK 226 millioner til dekning av omstrukturingskostnader et ytterligere bevis på at anleggsmidlene og egenkapitalen er undervurdert i åpningsbalansen for Arcus. Den beregnede nåverdi av strømmen av forventede nettoinntekter ble satt til NOK 203 millioner. På dette grunnlag kan det ikke anses som økonomisk forsvarlig å overføre NOK 226 millioner til dekning av omstrukturingskostnader, tatt i betraktning at det gjennom avvikling av foretakene ville kunne realiseres vesentlige verdier selv etter at alle forpliktelser overfor de ansatte var oppfylt, se avsnitt I.2.4 ovenfor. Bare dersom den beregnede nåverdi var satt høyere, ville en slik overføring kunne forsvares.

Konklusjonen må derfor bli at beslutningen om å opprettholde produksjonsvirksomheten i Bergen og Trondheim var i strid med prinsippet om normal markedsatferd.

I D&T-rapporten ble det understreket at beregningen av tilleggsverdien av en mer rasjonell produksjonsstruktur til NOK 202 millioner, var svært usikker. Rapporten gir imidlertid ingen holdepunkter for at anslaget hellet mot den ene eller den andre retning. Overvåkningsorganet understreker i den forbindelse at vurderinger av den art som er foretatt i D&T-rapporten, enten det gjelder beregning av grunnverdi eller tilleggsverdi, er basert på en rekke usikre antakelser. Dette medfører en lik sannsynlighet for at resultatene kan bli både bedre og verre enn prognosene tilsier. Alt i alt har Overvåkningsorganet ikke funnet grunn til å avvike fra den antatte tilleggsverdi på NOK 202 millioner beregnet i D&T-rapporten, unntatt når det gjelder ett særskilt element knyttet til miljøforpliktelsen ved anlegget i Trondheim.

Tilleggsverdien på NOK 202 millioner ble beregnet bl.a. ut fra den antakelse at eiendommen i Trondheim i 1999 ville bli solgt til en pris på ca. NOK 45 millioner. NOK 4 millioner ble trukket fra dette beløpet til dekning av miljøkostnader, se avsnitt II.2.3 nedenfor. Ettersom åpningsbalansen inneholder en egen post for miljøkostnader på NOK 30 millioner, bør NOK 4 millioner, diskontert til en nåverdi på NOK 3 millioner, legges til den antatte tilleggsverdi på NOK 202 millioner.

⁽²⁸⁾ Det kan også bemerkes at tapping og produksjon som tidligere ble utført i Bergen, 1. juli 1997 ble overført til Oslo. Lignende virksomhet ble overført fra Trondheim til Oslo 30. juni 1998.

Verdsettingen av Arcus som et selskap i drift, burde ha vært basert på den forretningsstruktur som tilsvarer den økonomisk mest gunstige bruk av eiendelene. Overvåkningsorganet har derfor, ut fra beregningene i D&T-rapporten og prinsippet om normal markedsatferd, trukket den konklusjon at verdien av anleggsmidlene og egenkapitalen i Arcus' åpningsbalanse ble satt NOK 205 millioner for lavt. I den forbindelse vises det også til at vurderingene foretatt ved fastsettelse av åpningsbalansen er oppgitt å være konservative.

2.1.3 Kapitalkostnader

Kapitalkostnadene, dvs. kostnadene ved å tilføre midler til et selskap, er grunnlaget for enhver vurdering av om en privat investor ville anse en transaksjon som akseptabel med hensyn til avkastningen på en kapitalinvestering eller renteutgiftene. Standardmetoden som benyttes av analytikere for å beregne kapitalkostnadene, er den såkalte Capital Asset Pricing Model (CAPM).

I D&T-rapporten ble denne standardmetoden anvendt for å beregne kapitalkostnadene for Arcus. Kapitalkostnadene (kalkulasjonsrenten) ble imidlertid multiplisert med en faktor på 1,35 for å kompensere for Arcus-aksjenes dårlige omsetningsevne (en såkalt likviditetspremie, jf. D&T-rapporten, s. 62). Kapitalkostnadene ble satt til henholdsvis 10,3 % p.a. for produksjon av vin og brennevin, 12,2 % p.a. for produksjon av teknisk sprit og 11,9 % p.a. for distribusjonsvirksomhet.

Når den diskonterte kontantstrømprognosen benyttes til verdsetting av langsiktige prosjekter og investeringer i selskaper, vil kalkulasjonsrenten være av betydning for utfallet. Dersom kapitalkostnadene settes for høyt, vil verdien av prosjektet eller selskapet, målt i nåverdien av dets kontantstrøm, bli satt for lavt. Motsatt vil verdien bli satt for høyt dersom kapitalkostnadene beregnes for lavt.

En likviditetspremie blir som regel lagt til den forventede avkastningsprosent ved investering i aksjer som ikke er børsnoterte. Premien kan anses som en kompensasjon for vanskeligheter med å omsette aksjene. For en investor som satser langsiktig i forbindelse med et oppkjøp, og som ikke har planer om å selge i overskuelig framtid, vil en likviditetspremie være av liten betydning. Når en transaksjon omfatter et helt selskap, og ikke bare en aksjepost, er det enda mindre relevant å beregne en likviditetspremie.

I sitt brev til norske myndigheter av 11. mai 1998 framholdt Overvåkningsorganet at det for investorer som satser langsiktig, ikke er relevant å kreve kompensasjon for kostnader knyttet til dårlig omsetningsevne for de aktiva som erverves. Overvåkningsorganet viste også til at referanserenten (og kalkulasjonsrenten) for Norge var henholdsvis 8,19 % i 1995 og 7,0 % i 1996, dvs. vesentlig lavere enn de satser som ble benyttet i D&T-rapporten.

Under henvisning til prinsippet om normal markedsatferd som fortolket av De europeiske fællesskaps domstol, se avsnitt II.1.3 ovenfor, har Overvåkningsorganet fastslått at overføringen av eiendeler fra A/S Vinmonopolet til Arcus bør vurderes fra synspunktet til en investor med langsiktige mål. Det er ingenting i saksdokumentene som tyder på at den norske regjering anså eierskapet av Arcus å være av kortsiktig karakter, eller at den handlet med ønske om kortsiktig fortjeneste ved finansieringen av Arcus. Det anses som uforenlig med handlingsmåten til en investor med langsiktige mål når den norske regjering krever kompensasjon for Arcus-aksjenes dårlige omsetningsevne. På denne bakgrunn finner Overvåkningsorganet at likviditetspremien, som i D&T-rapporten ble satt til 35 %, bør fjernes, og at kapitalkostnadene for Arcus bør justeres tilsvarende. Korrigert for denne faktoren og i lys av de ulike risikofaktorer i saken, kan Overvåkningsorganet godta kapitalkostnadsfaktoren som er lagt til grunn i D&T-rapporten.

Den nødvendige korreksjonen av kapitalkostnadene innebærer at nåverdien av Arcus' netto kontantstrøm fra aktiva var undervurdert med NOK 59 millioner⁽²⁹⁾.

⁽²⁹⁾ Beregnet av Overvåkningsorganet på grunnlag av kontantstrømmene vist i D&T-rapportens kapittel 12 og en kalkulasjonsrente på 7,6 %, 9,0 % og 8,8 % for henholdsvis vin- og brennevinsproduksjon, teknisk sprit og distribusjon.

2.1.4 Konklusjoner

På bakgrunn av betraktningene i punkt 2.1.2 og 2.1.3 ovenfor kan det fastslås at åpningsbalansen for Arcus ikke gir det beste anslaget over realverdien av eiendelene overført fra A/S Vinmonopolet. Dette gjelder tilleggsverdien av Arcus' anleggsmidler basert på den mest rasjonelle bruk (NOK 205 millioner) og kapitalkostnadsfaktoren (NOK 59 millioner), som sammenlagt utgjør en undervurdering av eiendelene på NOK 264 millioner.

Dette innebærer at norske myndigheter på det tidspunkt transaksjonen fant sted, tillot Arcus å kjøpe anleggsmidlene til en lavere pris enn realverdien. Følgene av denne undervurderingen av eiendelene overført til Arcus er at verdien av aksjene som staten mottok som kompensasjon for eiendelene, var tilsvarende undervurdert med NOK 264 millioner.

Eiendelene overført fra A/S Vinmonopolet ble derfor overtatt av Arcus på vilkår som var gunstigere enn det en privat eier ville godta overfor et foretak i en sammenlignbar finansiell og konkurransemessig situasjon, jf. avsnitt 20.3. nr. 1 i retningslinjene for statsstøtte. Dette innebærer at eiendeler fra A/S Vinmonopolet, et statseid foretak, ble overført til Arcus uten at staten ble kompensert for den fulle verdi. Transaksjonen førte dermed til at A/S Vinmonopolet gjennom delingen ble påført avskrivningskostnader som var satt NOK 264 millioner for høyt, jf. tabell 2. Det må derfor trekkes den konklusjon at transaksjonen ble utført på vilkår som omfattet statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 tilsvarende et beløp på NOK 264 millioner.

2.2 Omstruktureringskostnader

Høsten 1995 var det klart at Arcus ville stå overfor kostnader som følge av organisasjonsmessige endringer, og at Arcus-selskapene ville måtte foreta visse investeringer bl.a. for å møte den nye markedssituasjonen⁽³⁰⁾. Et anslag over Arcus' omstruktureringskostnader er framlagt i kapittel 9 i D&T-rapporten, jf. tabell 5 nedenfor.

Tabell 5. Anslåtte omstruktureringskostnader i millioner NOK

<i>Kostnadskategorier</i>	<i>1996</i>	<i>1997</i>	<i>I alt</i>
<i>Personalreduksjon</i>	<i>75.2</i>	<i>40.5</i>	<i>115.7</i>
<i>Fortidspensjonering</i>	<i>29.0</i>	<i>0.0</i>	<i>29.0</i>
<i>Opplæringstiltak⁽³¹⁾</i>	<i>10.0</i>	<i>10.0</i>	<i>20.0</i>
<i>Oppgradering/profilering av produkter⁽³²⁾</i>	<i>19.5</i>	<i>0</i>	<i>19.5</i>
<i>Konsulentbistand, juridisk rådgivning⁽³³⁾</i>	<i>15.0</i>	<i>15.0</i>	<i>30.0</i>
<i>Ulike investeringer⁽³⁴⁾</i>	<i>22.5</i>	<i>0.0</i>	<i>22.5</i>
<i>I alt</i>	<i>171.2</i>	<i>65.5</i>	<i>236.7⁽³⁵⁾</i>

Kilde: D&T-rapporten.

I 1993 og 1995 inngikk A/S Vinmonopolet to protokoller om personalforvaltning med lokale fagforeninger⁽³⁶⁾. Begge protokollene utløp 31. desember 1997. Protokollen fra 1993 gjaldt særlig forhold knyttet til intern rekruttering og omplassering av ansatte, kompensasjonsregler i forbindelse med

⁽³⁰⁾ D&T-rapporten, kapittel 9.

⁽³¹⁾ Opplæring av ansatte til annet arbeid utenfor Arcus eller AS Vinmonopolet.

⁽³²⁾ Kostnader knyttet til nye etiketter, uniformer, reklame, omlakking av biler, lisensavgifter og omregistreringskostnader samt kostnader knyttet til registrering av varemerket Arcus i andre land.

⁽³³⁾ Kostnader knyttet til bl.a. nye IT-systemer, juridisk rådgivning, oppgradering av dokumentasjon, logistikk og IT-drift samt opprettelse av produkt-, markedsførings- og salgsavdelinger.

⁽³⁴⁾ Kostnader knyttet til bl.a. deling av kontorer og administrasjon mellom A/S Vinmonopolet og Arcus.

⁽³⁵⁾ Beløpet ble diskontert til NOK 226 millioner i omstruktureringsmidler. Dette beløpet ble stilt til rådighet 1. januar 1996 og skulle inntjene renter til dekning av de samlede omstruktureringsbehov.

⁽³⁶⁾ «Protokoll - Tiltak ved personaltilpasninger i Vinmonopolet av 11.6.1993» og «Tilleggsprotokoll om tiltak ved personaltilpasninger i Vinmonopolet av 8.6.1995».

omplussing og permitteringer, førtidspensjonering, personalreduksjoner og opplæringstiltak. Protokollen fra 1995 var et tillegg til protokollen fra 1993 og gjaldt særlig tiltak som følge av den norske regjeringens beslutning av 13. februar 1995 om å oppheve A/S Vinmonopolets enerett til import og engrossalg av vin og brennevin. Sistnevnte protokoll inneholder mer detaljerte bestemmelser om kompensasjon ved førtidspensjonering, opplæringstiltak med sikte på virksomhet utenfor det tidligere alkoholmonopolet, permisjon uten lønn og bedriftsforsikring.

Anslaget over omstrukturingskostnader i D&T-rapporten var basert på det forventede bemanningsbehov som ble lagt til grunn ved verdsettingen. Det ble også tatt hensyn til rettigheter og plikter som følge av de to protokollene inngått i 1993 og 1995. Midlene til omstrukturering ble stilt til Arcus' rådighet, og det var opp til selskapet selv å avgjøre hvordan de tildelte midlene skulle benyttes.

Omstruktureringstiltakene omhandlet i D&T-rapporten var basert på at antallet ansatte i Arcus skulle reduseres med 245, dvs. fra 621 til 376 personer⁽³⁷⁾. 65 prosent av de planlagte personalreduksjonene skulle finne sted i 1996, og de øvrige i 1997. I løpet av 1996 og 1997 gikk rundt 150 ansatte til oppsigelse eller ble oppsagt, samtidig som det ble opprettet nye stillinger bl.a. innen markedsføring. Ifølge egne beretninger hadde Arcus 685 ansatte ved utgangen av 1996, og 716 ansatte ved utgangen av 1997⁽³⁸⁾. Antallet ansatte i Arcus var derfor ved utgangen av 1997 betydelige høyere enn det som ble lagt til grunn i den norske regjeringens stortingsproposisjon⁽³⁹⁾, der det ble forutsatt en reduksjon i bemanningen. Arcus hadde ved utgangen av 1997 faktisk flere ansatte enn ved utskillelsen fra A/S Vinmonopolet.

Overvåkningsorganet har undersøkt opplysningene framlagt av Norge om hvordan omstrukturingsmidlene er anvendt av Arcus, jf. tabell 6 nedenfor.

Tabell 6. Fordeling av omstrukturingsmidler i millioner NOK

Kostnadskategorier	1996	1997	I alt
<i>Personalreduksjon</i>	5.7	6.4	12.1
<i>Førtidspensjonering</i>	17.2	19.9	37.1
<i>Sum personalrelaterte kostnader</i>	22.9	26.3	49.2
<i>Opplæringstiltak</i>	1.2	0.5	1.7
<i>Oppgradering/profilering av produkter</i>	9.5	0	9.5
<i>Konsulentbistand, juridisk rådgivning</i>	7.8	0	7.8
<i>Ulike investeringer</i>	0.7	0	0.7
<i>Sum andre omstrukturingskostnader</i>	19.2	0.5	19.7
Sum omstrukturingskostnader	42.1	26.8	68.9
<i>Balanse ved inngangen av året</i>	226.0	121.8	n.a.
<i>- Sum omstrukturingskostnader</i>	(42.1)	(26.8)	(68.9)
<i>- Bokført som ekstraordinær inntekt</i>	(62.1)	(38.3)	100.4
= Balanse ved utgangen av året	121.8	56.7	n.a.

Kilde: Nærings- og handelsdepartementet.

Overvåkningsorganet benekter ikke at en rasjonell investor som handler etter markedsøkonomiske prinsipper og utsikter til fortjeneste på lengre sikt, kan avsette til dels store beløp for å beskytte verdien av sine investeringer, uten at dette utgjør støtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

I dette tilfellet var de tildelte omstrukturingsmidlene imidlertid betydelige i forhold til eiendelenes verdi. Dette kommer særlig klart fram ved å sammenligne størrelsen på omstrukturingsmidlene med selskapets åpningsbalanse og beregnede likvidasjonsverdi. Arcus' likvidasjonsverdi ble beregnet til NOK 387 millioner

⁽³⁷⁾ D&T-rapporten, s. 39 og 42.

⁽³⁸⁾ Jf. årsberetningen for Arcus, 1997, s. 8.

⁽³⁹⁾ St.prp. nr. 11, 1995-96.

etter fradrag av lovfestede forpliktelser overfor de ansatte og andre avviklingskostnader, se tabell 3. På grunnlag av et slikt beløp ville en rasjonell investor ikke ha tilført NOK 226 millioner, for deretter å konstatere at selskapet etter kapitaltilførselen ikke var verdt mer enn NOK 357 millioner. Bare dersom eiendelens realverdi var satt vesentlig høyere, ville en tilførsel av denne størrelsesorden være økonomisk forsvarlig. Dette underbygger det som er påpekt ovenfor, nemlig at åpningsbalansen ikke viser selskapets reelle verdi.

Som nevnt innebærer undervurderingen av eiendelene overført til Arcus med NOK 264 millioner, en tilsvarende undervurdering av aksjene mottatt av staten som kompensasjon. Etter Overvåkningsorganets mening burde Arcus' egenkapital ha vært satt til NOK 621 millioner (357 + 264), som også omfatter tilførselen på NOK 226 millioner til dekning av antatte omstrukturingsbehov. Uten disse midlene ville Arcus' verdi som et selskap i drift bli anslått til NOK 395 millioner (621 - 226), som er høyere enn den beregnede likvidasjonsverdien på NOK 387 millioner. Overvåkningsorganet har derfor i prinsippet ingen innvendinger mot at det ble avsatt betydelige midler til dekning av kostnader til omstrukturering.

Overvåkningsorganet er imidlertid av den oppfatning at en rasjonell investor bare ville ha tilført disse midlene på visse vilkår som ikke er tilstrekkelig oppfylt i denne saken. På det tidspunkt Arcus ble etablert, var det betydelig usikkerhet både med hensyn til hvilke omstrukturingskostnader som faktisk ville oppstå, og med hensyn til når disse kostnadene faktisk ville måtte dekkes. I en slik situasjon finner Overvåkningsorganet at selv om det ville være forsvarlig å avsette et visst beløp allerede ved etableringen, ville en rasjonell investor ikke akseptere å dekke omstrukturingskostnader som ennå ikke var oppstått, eller å tilføre midler ut over det som var nødvendig for dette formål.

Overvåkningsorganet finner det ikke godtgjort fra norske myndigheters side at det var knyttet bestemte vilkår til omstrukturingsmidlene. Etter det Overvåkningsorganet kan se, ble midlene overført til Arcus til fri disposisjon, slik at selskapet har kunnet bokføre betydelige beløp av omstrukturingsmidlene som ekstraordinær inntekt. Med andre ord kan deler av omstrukturingsmidlene ikke anses som annet enn driftsstøtte, som i regelen er uforenlig med EØS-avtalens artikkel 61.

Omstruktureringstiltakene skulle gjennomføres i løpet av de to første årene av Arcus' virksomhet, og over 70 % av omstrukturingskostnadene (jf. tabell 5 ovenfor) skulle etter planen bokføres det første året av den planlagte omstrukturingsperioden. Overvåkningsorganet har merket seg at omstrukturingsperioden på to år tilsvarte varigheten av de opprinnelige protokollene inngått mellom A/S Vinmonopolet og de lokale fagforeningene. Videre tar Overvåkningsorganet til etterretning at det oppsto forsinkelser i regjeringens utstedelse av lisenser til foretak som ønsket å etablere seg på markedet som konkurrenter til Arcus, slik at Arcus for en vesentlig del av 1996 var i en faktisk monopolsituasjon. Slik Overvåkningsorganet forstår det, lå forsinkelsene i utstedelse av lisenser utenfor Arcus' kontroll. Overvåkningsorganet erkjenner derfor at Arcus sto overfor visse uforutsette hindringer med hensyn til den tid som krevdes for å gjennomføre planlagte omstruktureringer og personalreduksjoner.

Norske myndigheter opplyste i sitt brev av 9. juni 1998 (ref. 98-3978-A) at visse av forpliktelsene knyttet til de opprinnelige protokollene med fagforeningene ikke var blitt oppfylt før protokollene utløp 31. desember 1997. Det ble også opplyst at Arcus hadde inngått to nye avtaler om endring av de opprinnelige protokollene⁽⁴⁰⁾, henholdsvis i 1997 og 1998. Begge avtalene gjaldt personale ansatt ved A/S Vinmonopolet før 11. juni 1993 og forpliktelser knyttet til de samme omstruktureringstiltak som de opprinnelige protokollene. Forpliktelsene etter de nye avtalene ville ifølge norske myndigheter måtte oppfylles i løpet av 1998. Overvåkningsorganet finner at det kan være berettiget å benytte deler av omstrukturingsmidlene i 1998 til å finansiere personalrelaterte omstrukturingskostnader i samsvar med prinsippene fastlagt i de opprinnelige protokollene mellom A/S Vinmonopolet og de lokale fagforeningene.

Med hensyn til bruken av omstrukturingsmidlene har Overvåkningsorganet i samsvar med prinsippet om normal markedsatferd kommet til følgende konklusjoner:

⁽⁴⁰⁾ "Tilleggsavtale 2 - Tilleggsprotokoll Tiltak ved personaltilpasninger i Arcus-selskapene av 12. februar 1997" og "Avtale om tiltak i forbindelse med personalmessige tilpasninger i Arcus Gruppen, Oslo og Hamar av 11. mai 1998".

- Arcus' anvendelse av deler av midlene til å dekke kostnader knyttet til personalreduksjoner og førtidspensjonering, som i 1996 og 1997 utgjorde NOK 49,2 millioner, jf. tabell 6, utgjør ikke statsstøtte. De aktuelle kostnadene er knyttet til A/S Vinmonopolets avtalefestede forpliktelser⁽⁴¹⁾ overfor sine tidligere ansatte.
- Arcus' anvendelse av omstrukturingsmidler til å dekke kostnader knyttet til oppgradering/profilering av produkter, herunder endring av navn, logo og etiketter samt nyopplæring av ansatte, anses som en økonomisk forsvarlig dekning av etableringskostnader. Også Arcus' bruk av omstrukturingsmidler til å dekke bl.a. konsulentutgifter knyttet til forretningsplanen, juridisk rådgivning, logistikk, drift av IT-systemer og organisasjonsmessige endringer i Arcus Produkter AS og Arcus Distribusjon AS gjelder investeringer som var nødvendige for å tilpasse Arcus til nye markedsvilkår. Anvendelsen av NOK 19,7 millioner av omstrukturingsmidlene til nevnte formål i 1996 og 1997 utgjør derfor ikke statsstøtte.
- Arcus' anvendelse av NOK 56,7 millioner av de omstrukturingsmidler som var ubenyttet ved utgangen av 1997, se tabell 6, til dekning av personalrelaterte omstrukturingskostnader i 1998 fram til datoen for dette vedtak, og som skyldes forsinkelser i planlagte personalreduksjoner, utgjør heller ikke støtte, i den utstrekning de aktuelle kostnadene gjelder forpliktelser overfor de ansatte i henhold til de opprinnelige protokollene mellom A/S Vinmonopolet og lokale fagforeninger.
- I 1996 og 1997 bokførte Arcus til sammen NOK 100,4 millioner av omstrukturingsmidlene som ekstraordinær inntekt. Norske myndigheter har ikke gitt noen økonomisk begrunnet forklaring på at de tillot Arcus å bokføre deler av omstrukturingsmidlene som ekstraordinær inntekt. Beløpet på NOK 100,4 millioner pluss påløpt rente på omstrukturingsmidler (i utgangspunktet NOK 226 millioner) som ikke er anvendt til omstrukturingsformål, beregnet fra 1. januar 1996 på grunnlag av referanserenten for Norge⁽⁴²⁾, utgjør støtte i betydningen av artikkel 61 nr. 1. Den samme slutning må trekkes for de deler av omstrukturingsmidlene som var ubenyttet ved utgangen av 1997, og som i 1998 fram til datoen for dette vedtak ikke er anvendt til dekning av personalrelaterte omstrukturingskostnader.

2.3 Miljøforpliktelser

I tillegg til omstrukturingsmidlene ble et beløp på NOK 30 millioner til dekning av miljøforpliktelser overført fra A/S Vinmonopolet til Arcus. Norske myndigheter har grunnlagt overføringen av disse midlene med forventede utgifter til rensing av forurenset grunnvann under deler av anleggene i Trondheim. Forurensningen stammer fra gammelt, kontaminert industriavfall, og ikke fra Arcus' eller A/S Vinmonopolets virksomhet.

Overvåkningsorganet har merket seg at på det tidspunkt åpningsbalansen for Arcus ble opprettet, forelå det to ulike anslag over kostnadene knyttet til denne miljøforpliktelsen. En uavhengig takstmann som verdsatte eiendommene i Trondheim, jf. avsnitt II 2.1.2 ovenfor, beregnet miljøforpliktelsen til NOK 4 millioner. Overvåkningsorganet kjenner ikke til detaljene i de antakelser denne vurderingen er basert på. Det andre anslaget ble foretatt av A/S Vinmonopolet. På grunnlag av en nøye vurdering av ulike kostnadsfaktorer beregnet A/S Vinmonopolet kostnadene til NOK 30 millioner. Anslaget er delvis basert på tidligere vurderinger foretatt av Norsk geologisk institutt.

I tillegg til disse heller ulike anslagene over hva opprensingen faktisk ville koste, var det på det tidspunkt Arcus ble etablert (og etter det Overvåkningsorganet kjenner til, fortsatt) svært usikkert når en anmodning fra miljømyndighetene om opprydding av området eventuelt ville bli framsatt. Overvåkningsorganet har tatt til etterretning at det ble truffet visse forebyggende tiltak på eiendommen i 1992-93, og at situasjonen nå blir løpende overvåket og vurdert i samarbeid med miljømyndighetene⁽⁴³⁾.

⁽⁴¹⁾ "Protokoll - Tiltak ved personaltilpasninger i Vinmonopolet av 11.6.1993" og "Tilleggsprotokoll om tiltak ved personaltilpasninger i Vinmonopolet av 8.6.1995".

⁽⁴²⁾ Rentesaften som skal anvendes som referanserente for Norge, er angitt i kapittel 33.2 (tidl. kapittel 27 nr. 3 bokstav f) i retningslinjene for statsstøtte. Følgende effektive rentesatser skal benyttes: for 1996: 7,00 %, fra 1.1.1997 til 30.5.1997: 6,24 %, fra 1.6.1997 til 31.12.1997: 5,05 %, fra 1.1.1998 til 30.5.1998: 5,63 %, og fra og med 1.6.1998: 6,75 %.

⁽⁴³⁾ Jf. årsberetningene for Arcus, 1996 og 1997.

Overvåkningsorganet erkjenner at det er en miljøforpliktelse knyttet til Arcus' eiendom i Trondheim. På grunnlag av prinsippet om normal markedsatferd kan Overvåkningsorganet imidlertid ikke se at det var berettiget å tilføre Arcus NOK 30 millioner til dekning av denne forpliktelsen. Stilt overfor en heller usikker økonomisk forpliktelse uten å vite når i framtiden den eventuelt vil gjøre seg gjeldende, ville en rasjonell investor ikke ha tilført disse midlene.

Det må derfor trekkes den konklusjon at selv om Overvåkningsorganet ikke har innvendinger mot at åpningsbalansen for Arcus omfattet en miljøforpliktelse bokført til NOK 30 millioner, må den finansielle fordelten selskapet mottok i form av overføringen på NOK 30 millioner per 1. januar 1996, pluss påløpt rente på dette beløpet beregnet fra samme dato på grunnlag av referanserenten for Norge, anses å utgjøre støtte i betydningen av artikkel 61 nr. 1.

3. Artikkel 61 nr. 2 og 3

Overvåkningsorganet har ikke mottatt opplysninger fra norske myndigheter som tyder på at de har vurdert om unntaksbestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 2 eller 3 kan komme til anvendelse, ettersom det norske synet er at etableringen av Arcus ikke omfattet statsstøtte. Overvåkningsorganet har imidlertid, etter å ha kommet til at finansieringen av Arcus omfattet elementer av støtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, vurdert disse elementene med henblikk på mulige unntak etter artikkel 61 nr. 2 og 3.

Støtten til Arcus kan ikke anses som forenlig med EØS-avtalens virkemåte etter artikkel 61 nr. 2, da den ikke svarer til noen av tilfellene omhandlet i de aktuelle bestemmelsene. Det samme gjelder for bestemmelsene i artikkel 61 nr. 3 bokstav b) og d), som åpenbart ikke er relevante for de faktiske forhold i denne saken.

EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav a) og c) omhandler unntak for støtte som har til formål å fremme eller lette utviklingen i visse regioner. Støtten til Arcus er ikke unntaksberettiget etter disse bestemmelsene i den grad de gjelder regionalstøtte, og norske myndigheter har heller ikke søkt å forsvare støttetiltakene ut fra distriktpolitiske hensyn. Overvåkningsorganet påpeker i den forbindelse at Arcus' anlegg befinner seg i Oslo/Hamar, Bergen og Trondheim, dvs. områder som ikke er eller har vært berettiget til regionalstøtte etter artikkel 61 nr. 3 bokstav a) og c).

Med hensyn til unntaket i artikkel 61 nr. 3 bokstav c) for "støtte som har til formål å lette utviklingen av enkelte næringsgrener", kan krisestøtte og støtte til omstrukturering anses som forenlig med EØS-avtalens virkemåte dersom den oppfyller visse vilkår, jf. kapittel 16 i retningslinjene for statsstøtte om krisestøtte og støtte til omstrukturering av foretak i vanskeligheter. Ettersom Arcus ikke kan anses å ha vært i vanskeligheter, får disse retningslinjene imidlertid ikke anvendelse. Selv den delen av omstrukturingsmidlene som ovenfor er definert som statsstøtte, ble ikke benyttet til omstrukturingsformål. Også denne støtten anses derfor å være uforenlig med EØS-avtalens artikkel 61.

I henhold til kapittel 15 i retningslinjene for statsstøtte kan Overvåkningsorganet på visse vilkår godkjenne støtte til miljøvern. Ettersom det ikke er framsatt noe konkret krav om miljøoppyrdding etter at Arcus ble etablert, er det imidlertid ingen grunn til helt eller delvis å unnta midlene avsatt til dekning av miljøforpliktelser som nevnt i avsnitt II 2.3 ovenfor.

4. Brudd på formelle saksbehandlingskrav

Det er ikke gitt melding til Overvåkningsorganet om de tiltak som i avsnitt II 2.1, 2.2 og 2.3 i dette vedtak er funnet å utgjøre statsstøtte, og tiltakene er iverksatt uten forhåndsgodkjenning fra Overvåkningsorganet. Slik støtte som ikke er meldt, er ulovlig av saksbehandlingsgrunner gjennom overtredelse av protokoll 3 artikkel 1 nr. 3 siste punktum i overvåknings- og domstolsavtalen, jf. kapittel 3 og 6 i retningslinjene for statsstøtte. Støtten er også uforenlig med EØS-avtalens virkemåte, ettersom ingen av unntaksbestemmelsene i avtalens artikkel 61 nr. 2 og 3 får anvendelse, jf. avsnitt II.3 ovenfor.

Når det gjøres negativt vedtak i saker som gjelder ulovlig støtte, pålegger EFTAs overvåkningsorgan som regel den berørte EFTA-staten å kreve støtten tilbakebetalt fra mottakeren med sikte på å gjenopprette situasjonen.

5. Tilbakebetaling

Overvåkningsorganet har trukket den konklusjon at Arcus mottok anleggsmidler som var undervurdert med NOK 264 millioner, og at staten som kompensasjon mottok aksjer undervurdert med samme beløp. En korrekt åpningsbalanse ville ha vist at verdien av anleggsmidlene og aksjekapitalen var NOK 264 millioner høyere enn de bokførte verdiene. Denne støtten på NOK 264 millioner skal kreves tilbakebetalt. Etter sakens omstendigheter og med sikte på å gjenopprette situasjonen kan tilbakebetalingen skje ved at staten mottar NOK 264 millioner i økt aksjekapital, bokført i en korrigert åpningsbalanse per 1. januar 1996.

Den korrigerede verdien av Arcus per 1. januar 1996 er beregnet ut fra den forutsetning at det i 1999 iverksettes tiltak med sikte på rasjonell produksjonsstruktur og eiendomsforvaltning. På denne bakgrunn og den faktiske utvikling tatt i betraktning, kreves det ingen tilbakebetaling av utbytte for regnskapsårene 1996 og 1997.

Den del av omstrukturingsmidlene som ble bokført som ekstraordinær inntekt i 1996 og 1997, i alt NOK 100,4 millioner, skal tilbakebetales til staten. Resterende midler til dekning av omstrukturingskostnader per 31. desember 1997 som ikke er benyttet til å dekke personalrelaterte omstrukturingskostnader i 1998 fram til datoen for dette vedtak, skal tilbakebetales til staten. Videre skal renter påløpt på omstrukturingsmidler som ikke er benyttet til omstrukturingsformål, beregnet fra 1. januar 1996, tilbakebetales til staten. Som rentesats anvendes referanserenten for Norge nevnt ovenfor i avsnitt II.2.2 (se fotnote 42).

Midlene på NOK 30 millioner til dekning av miljøforpliktelser skal tilbakebetales til staten med påløpte renter fra 1. januar 1996, beregnet etter referanserenten for Norge.

6. Rapportering

I henhold til innsynsdirektivet⁽⁴⁴⁾ plikter EFTA-statene å sikre innsyn i all tilførsel av offentlige midler til offentlige foretak med en omsetning før skattefradrag på ECU 40 millioner⁽⁴⁵⁾ eller mer, samt i foretakenes anvendelse av midlene.

For å kunne kontrollere at EØS-avtalens artikkel 61 overholdes, finner Overvåkningsorganet det nødvendig å be norske myndigheter framlegge følgende med hensyn til Arcus: opplysningene nevnt i innsynsdirektivets artikkel 1 og 3, kopier av selskapets årsberetninger og av protokollene fra dets årlige generalforsamlinger samt en erklæring som gjør rede for norske myndigheters politikk vedrørende utbetaling av utbytte.

Opplysningene det anmodes om ovenfor skal framlegges innen 15 virkedager etter at årsberetningen for Arcus er offentliggjort, og i alle tilfeller senest seks måneder etter regnskapsårets slutt -

gjort dette vedtak:

1. Den offentlige bistand ytt til Arcus-selskapene i form av
 - a) eiendeler overført fra A/S Vinmonopolet til en salgspris satt NOK 264 millioner lavere enn den reelle salgsverdi,
 - b) et beløp på NOK 100,4 millioner av de samlede omstrukturingsmidler på NOK 226 millioner,
 - c) et restbeløp på NOK 56,7 millioner av omstrukturingsmidlene ved utgangen av 1997, i den utstrekning det ikke er benyttet til å dekke personalrelaterte omstrukturingskostnader i 1998 fram til datoen for dette vedtak,

⁽⁴⁴⁾ Rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1 (kommisjonsdirektiv 80/723/EØF av 25. juni 1980) om innsyn i medlemsstatenes økonomiske forbindelser med offentlige foretak.

⁽⁴⁵⁾ Tilsvarende ca NOK 350 millioner etter gjeldende valutakurser.

- d) midler til dekning av miljøforpliktelser på NOK 30 millioner, knyttet til en forurenset fyllplass ved Arcus' eiendommer i Trondheim, og
- e) renter påløpt på omstrukturingsmidler som ikke er benyttet til omstrukturingsformål, jf. bokstav b) og c), og på midlene til dekning av miljøforpliktelser nevnt i bokstav d),

utgjør statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Støtten er dessuten tildelt i strid med de formelle saksbehandlingskrav fastsatt i protokoll 3 artikkel 1 nr. 3 i overvåknings- og domstolsavtalen, og er ikke berettiget til unntak etter avtalens artikkel 61 nr. 2 eller 3. Støtten er derfor uforenlig med avtalens virkemåte.

2. Norge skal iverksette følgende korrigerende tiltak:
 - a) Støtten på NOK 264 millioner som er tildelt gjennom undervurdering av anleggsmidlene overført til Arcus, skal kreves tilbakebetalt. Dette kan gjøres ved at staten mottar NOK 264 millioner i økt aksjekapital, bokført i en korrigert åpningsbalanse per 1. januar 1996.
 - b) Den del av omstrukturingsmidlene som er bokført som ekstraordinær inntekt i 1996 og 1997, et beløp på i alt NOK 100,4 millioner, skal kreves tilbakebetalt.
 - c) Det resterende beløp av omstrukturingsmidlene på NOK 56,7 millioner ved utgangen av 1997, i den utstrekning det ikke er benyttet til å dekke personalrelaterte omstrukturingskostnader i 1998 fram til datoen for dette vedtak, skal kreves tilbakebetalt.
 - d) Midlene til dekning av miljøforpliktelser på NOK 30 millioner skal kreves tilbakebetalt.
 - e) Renter påløpt på den del av de samlede omstrukturingsmidler på NOK 226 millioner som ikke er anvendt til omstrukturingsformål, beregnet fra 1. januar 1996, skal kreves tilbakebetalt. Renter påløpt på midlene til dekning av miljøforpliktelser på NOK 30 millioner, beregnet fra 1. januar 1996, skal kreves tilbakebetalt. Som rentesats anvendes referanserenten for Norge (jf. kapittel 33.2 i retningslinjene for statsstøtte og rentesatsene nevnt i avsnitt II 2.2 i dette vedtak). Rentene skal løpe til den dag tilbakebetalingen finner sted.
 - f) Kompensasjon og tilbakebetaling skal skje i samsvar med gjeldende framgangsmåter og bestemmelser i norsk lov.
3. Den norske regjering skal på årlig basis holde Overvåkningsorganet jevnlig underrettet om sine økonomiske forbindelser med Arcus, ved å framlegge opplysningene nevnt i artikkel 1 og 3 i rettsakten omhandlet i EØS-avtalens vedlegg XV nr. 1 (kommisjonsdirektiv 80/723/EØF), kopier av Arcus' årsberetninger og av protokollene fra selskapets årlige generalforsamlinger, samt en erklæring som gjør rede for den norske regjeringens politikk vedrørende utbetaling av utbytte i Arcus.

Opplysningene skal framlegges innen 15 virkedager etter at årsberetningen for Arcus er offentliggjort, og i alle tilfeller senest seks måneder etter regnskapsårets slutt.
4. Den norske regjering skal innen to måneder etter å ha blitt meddelt dette vedtak, underrette Overvåkningsorganet om de tiltak som er truffet for å etterkomme vedtaket.
5. Dette vedtak, som har gyldighet i engelsk språkversjon, er rettet til Norge.

Utferdiget i Brussel, 3. november 1998.

For EFTAs overvåkningsorgan

Knut Almestad
President

Hannes Hafstein
Medlem av kollegiet

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak nr. IV/M.1609 – Elf/Saga)

99/EØS/28/02

1. Kommisjonen mottok 16. juni 1999 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning, der Elf Aquitaine («Elf») overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele Saga Petroleum ASA («Saga»), ved offentlig overtakelsestilbud kunngjort 4. juni 1999 og endret 16. juni 1999.
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Elf: letevirksomhet samt produksjon av olje og gass og raffinering og markedsføring av petroleumsprodukter, kjemikalier og helseprodukter,
 - Saga: letevirksomhet samt produksjon og transport av olje og gass.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT C 179 av 24.6.1999. Merknadene kan sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1609 – Elf/Saga, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B – Merger Task Force
Avenue de Cortenberg 150
B-1049 Brussel

⁽¹⁾ EFT nr. L 395 av 30.12.1989, s. 1, rettet ved EFT nr. L 257 av 21.9.1990, s. 13. Forordningen sist endret ved forordning (EF) nr. 1310/97, EFT nr. L 180 av 9.7.1997, s. 1, rettet ved EFT L 40 av 13.2.1998, s. 17.

**Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/EKSF.1310 – British Steel/Hoogovens)**

99/EØS/28/03

1. Kommissjonen mottok 15. juni 1999 melding i henhold til artikkel 66 i traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap (EKSF-traktaten) om en planlagt foretakssammenslutning, der British Steel plc fusjonerer som definert i EKSF-traktatens artikkel 66 med Koninklijke Hoogovens NV («Hoogovens»).
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - British Steel plc: produksjon og distribusjon av stålprodukter,
 - Hoogovens: produksjon og distribusjon av stålprodukter.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for EKSF-traktatens artikkel 66. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommissjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT C 179 av 24.6.1999. Merknadene kan sendes til Kommissjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1310 – British Steel/Hoogovens, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B - Merger Task Force
Avenue de Cortenberg 150
B-1049 Brussel

**Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1606 – EDF/South Western Electricity)**

99/EØS/28/04

1. Kommissjonen mottok 17. juni 1999 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning, der London Electricity plc («LE»), som kontrolleres av Electricité de France («EDF»), overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over forsyningsvirksomheten til South Western Electricity plc («SWEB»).
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - EdF: produksjon, overføring, distribusjon og forsyning av elektrisk kraft,
 - LE: i hovedsak distribusjon og forsyning av elektrisk kraft i England og Wales,
 - SWEB: i hovedsak distribusjon og forsyning av elektrisk kraft i England og Wales.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommissjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT C 179 av 24.6.1999. Merknadene kan sendes til Kommissjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1606 - EDF/South Western Electricity, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B - Merger Task Force
Avenue de Cortenberg 150
B-1049 Brussel

⁽¹⁾ EFT nr. L 395 av 30.12.1989, s. 1, rettet ved EFT nr. L 257 av 21.9.1990, s. 13. Forordningen sist endret ved forordning (EF) nr. 1310/97, EFT nr. L 180 av 9.7.1997, s. 1, rettet ved EFT L 40 av 13.2.1998, s. 17.

**Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1562 – Heidelberg Zement/Scancem)**

99/EØS/28/05

1. Kommissjonen mottok 10. juni 1999 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾, sist endret ved forordning (EF) nr. 1310/97⁽²⁾, om en planlagt foretakssammenslutning, der foretaket Heidelberg Zement AG overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele Scancem AB, ved kjøp av aksjer.
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Heidelberg Zement: produksjon og salg av byggematerialer, særlig sement; byggekjemikalier, isolasjonsmaterialer og miljøverntechnologi,
 - Scancem: produksjon og salg av alle typer mineralmaterialer til bygningsbruk, herunder sement.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommissjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT C 170 av 17.6.1999. Merknadene kan sendes til Kommissjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1562 – Heidelberg Zement/Scancem, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B – Merger Task Force
Avenue de Cortenberg 150
B-1049 Brussel

(1) EFT nr. L 395 av 30.12.1989, s. 1, rettet ved EFT nr. L 257 av 21.9.1990, s. 13.

(2) EFT nr. L 180 av 9.7.1997, s. 1, rettet ved EFT L 40 av 13.2.1998, s. 17.

**Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1585 – DFDS/FLS Industries/DAN Transport)**

99/EØS/28/06

1. Kommissjonen mottok 11. juni 1999 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾, sist endret ved forordning (EF) nr. 1310/97⁽²⁾, om en planlagt foretakssammenslutning, der foretaket DFDS AS (DFDS), som kontrolleres av Lauritzen-gruppen (Lauritzen), overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele DAN Transport Holding A/S (DAN Transport) fra FLS Industries A/S (FLS Industries), ved kjøp av aksjer.
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - DFDS: skipsfart og transport,
 - Lauritzen: skipsfart, transport og industri,
 - DAN Transport: skipsfart og transport,
 - FLS Industries: internasjonal ingeniør- og produksjonsvirksomhet.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommissjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT C 176 av 22.6.1999. Merknadene kan sendes til Kommissjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1585 – DFDS/FLS Industries/DAN Transport, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B – Merger Task Force
Avenue de Cortenberg 150
B-1049 Brussel

(1) EFT nr. L 395 av 30.12.1989, s. 1, rettet ved EFT nr. L 257 av 21.9.1990, s. 13.

(2) EFT nr. L 180 av 9.7.1997, s. 1, rettet ved EFT L 40 av 13.2.1998, s. 17.

**Innledning av formell behandling
(Sak nr. IV/M.1383 – Exxon/Mobil)**

99/EØS/28/07

Kommisjonen besluttet 9. juni 1999 å ta ovennevnte sak opp til formell behandling, etter å ha kommet til at det foreligger alvorlig tvil med hensyn til om den meldte foretakssammenslutningen er forenlig med det felles marked. Dette innebærer at andre trinn i undersøkelsen av den meldte foretakssammenslutningen innledes. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav c) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89.

Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge sine merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

For at merknadene skal bli tatt fullt ut hensyn til under den formelle behandlingen, bør de være Kommisjonen i hende senest 15 dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT C 170 av 17.6.1999. Merknadene kan sendes Kommisjonen per faks (faksnr. 32 2 296 43 01/296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1383 – Exxon/Mobil, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate General for Competition (DG IV)
Directorate B - Merger Task Force
Avenue de Cortenberg 150
B-1040 Brussel

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/JV.2 – Enel/FT/DT)**

99/EØS/28/08

Kommisjonen vedtok 22.6.1998 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 398J02. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/JV.4 – Viag/Orange UK)**

99/EØS/28/09

Kommisjonen vedtok 11.8.1998 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 398J04. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/JV.7 – Telia/Sonera/Lithuanian Telecommunications)**

99/EØS/28/10

Kommisjonen vedtok 14.8.1998 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 398J07. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/JV.9 – Telia/Sonera/Motorola/Omnitel)**

99/EØS/28/11

Kommisjonen vedtok 18.8.1998 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 398J09. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**En meldt transaksjon som ikke omfattes av forordningen
om foretakssammenslutninger
(Sak nr. IV/JV.12 – Ericsson/Nokia/Psion/Motorola)**

99/EØS/28/12

Kommisjonen vedtok 22.12.1998 at den meldte transaksjonen i ovennevnte sak ikke kommer inn under virkeområdet for forordningen om foretakssammenslutninger fordi den ikke utgjør en foretakssammenslutning som definert i forordningens artikkel 3. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav a) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 398J012. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1471 – Statoil/ICA/JV)****99/EØS/28/13**

1. Kommissjonen mottok 11. juni 1999 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning, der ICAAS, et heleid datterselskap av ICAAB ("ICA"), oppnår felles kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over Statoil Detaljhandel Skandinavia AS ("JV"), som tilhører konsernet Den norske stats oljeselskap a.s. ("Statoil"), ved kjøp av aksjer.
2. De aktuelle foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Statoil: letevirksomhet, produksjon, transport, raffinering og omsetning av petroleum og petroleumsprodukter; drift av bensinstasjonnett i Sverige, Danmark, Irland, Norge, Polen, de baltiske stater og Russland,
 - ICA: i hovedsak engros- og detaljsalg av dagligvarer i Sverige, Norge og Latvia,
 - JV: markedsføring og detaljsalg av drivstoff, drivstoffrelaterte produkter og tjenester samt dagligvarer; drift av bensinstasjoner i Sverige, Danmark og Norge.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommissjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte transaksjonen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort, i EFT C 173 av 19.6.1999. Merknadene kan sendes til Kommissjonen per faks (faksnr. +32 2 296 43 01/ 296 72 44) eller med post, med referanse IV/M.1471 – Statoil/ICA/JV, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate B – Merger Task Force
Avenue de Cortenberg 150
B-1049 Brussel

⁽¹⁾ EFT nr. L 395 av 30.12.1989, s. 1, rettet i EFT nr. L 257 av 21.9.1990, s. 13. Forordningen sist endret ved forordning (EF) nr. 1310/97, EFT nr. L 180 av 9.7.1997, s. 1, rettet i EFT L 40 av 13.2.1998, s. 17.

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1434 – Schneider/Lexel)**

99/EØS/28/14

Kommisjonen vedtok 3.6.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1434. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1448 – Man Roland/Omnigraph (II))**

99/EØS/28/15

Kommisjonen vedtok 5.5.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1448. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1450 – SMS/Mannesmann Demag)**

99/EØS/28/16

Kommisjonen vedtok 8.4.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på tysk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1450. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1459 – Bertelsmann/Havas/BOL)**

99/EØS/28/17

Kommisjonen vedtok 6.5.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1459. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1474 – Maersk/Safmarine)**

99/EØS/28/18

Kommisjonen vedtok 7.5.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1474. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1476 – Adecco/Delphi)**

99/EØS/28/19

Kommisjonen vedtok 26.3.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1476. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1482 – Kingfisher/Grosslabor)**

99/EØS/28/20

Kommisjonen vedtok 12.4.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1482. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1489 – YIT/Valmet/Rauma)**

99/EØS/28/21

Kommisjonen vedtok 6.5.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1489. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1500 – TPG/Technologica)**

99/EØS/28/22

Kommisjonen vedtok 11.5.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1500. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1506 – Singapore Airlines/Rolls Royce)**

99/EØS/28/23

Kommisjonen vedtok 10.5.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EØF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1506. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

**Vedtak om ikke å gjøre innsigelse mot en meldt
foretakssammenslutning
(Sak nr. IV/M.1519 – Renault/Nissan)**

99/EØS/28/24

Kommisjonen vedtok 12.5.1999 ikke å gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EOF) nr. 4064/89. Vedtaket foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- som papirversjon ved salgskontorene for De europeiske fellesskaps offisielle publikasjoner,
- i elektronisk form i "CEN"-versjonen av databasen CELEX, under dokumentnummer 399M1519. CELEX er et edb-basert dokumentasjonssystem for Det europeiske fellesskaps regelverk. Dersom De ønsker nærmere opplysninger om abonnering, bes De henvende Dem til:

EUR-OP
Information, Marketing and Public Relations (OP/4B)
2, rue Mercier
L-2925 Luxembourg
tel: +352 2929 42455, faks: +352 2929 42763

Sak nr. IV/37.406 – Nordiska Satellitaktiebolaget (NSAB)

99/EØS/28/25

Kommisjonen mottok 11. februar 1999 anmodning og melding i henhold til artikkel 2 og 4 i rådsforordning nr. 17/62⁽¹⁾ der NSAB og dets morselskap (Teracom AB, Swedish Space Corporation og Tele Danmark A/S) anmoder om negativattest eller unntak for en avtale datert 1. desember 1998. Dette dokumentet, betegnet som virksomhetsdokumentet, fastsetter en ramme for driften av NSAB, regulerer morselskapenes tjenesteyting til NSAB og fastlegger hvordan NSABs ressurser bør fordeles (se EFT C 168 av 16.6.1999 for nærmere opplysninger).

Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte transaksjonen kan komme inn under virkeområdet for forordning nr. 17/62.

Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til de aktuelle avtalene for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest 30 dager etter at denne kunngjøring ble offentliggjort i ovennevnte EF-tidende. Merknadene kan sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 2 296 98 04) eller med post, med referanse IV/37.406, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate C
Office C-150, 3/158
Avenue du Cortenberg 150
B-1049 Brussel
Belgia

⁽¹⁾ EFT nr. 13 av 21.2.1962, s. 204/62.

**Kommisjonskunngjøring i henhold til artikkel 19 nr. 3
i rådsforordning nr. 17/62⁽¹⁾ om i sak nr. IV/37.182
– Esat/Coris Iompair Eireann (CIE)**

99/EØS/28/26

Kommisjonen mottok 5. august 1998 melding om en rekke avtaler i henhold til artikkel 4 i rådsforordning nr. 17/62. Ved disse avtalene har Coras Iompair Eireann (CIE) og datterselskapet Irish Rail gitt Esat Telecommunication Limited («Esat Telecom») rett til å legge fiberoptiske kabler på deres eiendom langs irsk landsdekkende jernbaneinfrastruktur.

Esat Telecom har til hensikt å opprette et landsdekkende fiberoptisk kabelnett i Irland, og har for dette formål overdratt byggingen og vedlikeholdet av nettet til Irish Rail.

Kommisjonen har til hensikt å stille seg positiv til den meldte transaksjonen i henhold til EF-traktatens artikkel 81.

Før dette gjøres, innbyr Kommisjonen alle interesserte parter til å framlegge sine merknader, innen en måned etter at dette ble offentliggjort i ovennevnte EF-tidende, med referanse IV/37.182 – Esat Telecom/ Irish Rail, til følgende adresse:

Commission of the European Communities
Directorate-General for Competition (DG IV)
Directorate C
Rue de la Loi 200
B-1049 Brussel
Faks: (+32 2) 296 70 81

⁽¹⁾ EFT nr. 13 av 21.2.1962, s. 204/62.

Informasjonsrutine - tekniske forskrifter**99/EØS/28/27**

- Direktiv 83/189/EØF av 28. mars 1983 om en informasjonsrutine for standarder og tekniske forskrifter (EFT nr. L 109 av 26.4.1983, s. 8).
- Direktiv 88/182/EØF av 22. mars 1988 om endring av direktiv 83/189/EØF (EFT nr. L 81 av 26.3.1988, s. 75).
- Europaparlaments- og rådsdirektiv 94/10/EF av 23. mars 1994 om annen materielle endring av direktiv 83/189/EØF (EFT nr. L 100 av 19.4.1994, s. 30).

Meldinger om utkast til tekniske forskrifter mottatt av Kommissjonen

Referanse ⁽¹⁾	Tittel	Stillstandsperioden på tre måneder utløper ⁽²⁾
1999-224-D	Utkast til lov om endring av lov om endring av avgifter på kjøretøyer	(*)
1999-227-FIN	Forskrift om krav til typegodkjenning av lisenspliktig radioutstyr brukt i radiokommunikasjonsnett på land	4.8.1999
1999-230-I	Utkast til forskrift om endring av departementsforskrift av 24. november 1984 om fastsetting av brannsikkerhetsstandarder for transport, distribusjon, lagring og bruk av naturgass med tetthet høyst 0,8	6.8.1999
1999-226-F	Departementsforskrift om reduksjon av forurensende utslipp fra forbrenningsmotorer og -turbiner samt kjeler for etterforbrenning som krever tillatelse som nevnt i rubrikk 2910	5.8.1999
1999-229-A	Forskrift fra regjeringen i Wien <i>Land</i> om hestehold	11.8.1999
1999-232-FIN	Forskrift THK 11 H/1999 M om krav til typegodkjenning av visse typer radioutstyr	9.8.1999
1999-233-F	Forskrift om smykkestenene og perler	11.8.1999
1999-234-I	Utkast til forskrift om endring og oppdatering av reglene om periodisk kontroll av måleinstrumenter (i medhold av lov av 25. mars 1995 nr. 77 artikkel 3 nr. 4)	19.8.1999
1999-235-D	Forskrift Reg TP 321 ZV 048 om godkjenning av radioutstyr for produksjon og kringkasting beregnet på fjernsyn i frekvensområdet 10 GHz	13.8.1999
1999-236-D	Forskrift Reg TP 324 ZV 122 om godkjenning av induktive radioanlegg til ikke-offentlig bruk	13.8.1999
1999-237-NL	Forskrift fra departementet for transport, offentlige bygg- og anleggsarbeider og vannressurser av ... nr. CDJZ/WBI/1999-707 om endring av BABW-gjennomføringsforskriften for trafikkskilt, forordningen for trafikklys, forordningen om krav ved førerprøven for førerkortets gyldighetsområde A, forordningen om krav ved førerprøven for førerkortets gyldighetsområde B og E med hensyn til gyldighetsområde B, forordningen om krav ved førerprøven for førerkortets gyldighetsområde C og E med hensyn til gyldighetsområde C og forordningen om krav ved førerprøven for førerkortets gyldighetsområde D og E med hensyn til gyldighetsområde D	18.8.1999
1999-238-UK	Forskrift 1999 om trådløs telegrafi (trådløse telefonapparater) (begrensning og merking)	18.8.1999

(*) År - registreringsnummer - opprinnelsesmedlemsstat.

(2) I denne perioden kan utkastet ikke vedtas.

Referanse ⁽¹⁾	Tittel	Stillstandsperioden på tre måneder utløper ⁽²⁾
1999-239-D	Endringer i bygningsforskriftenes liste A og B – versjon 99/1 for utgave 99/2	13.8.1999
1999-240-E	Utkast til forskrift om endring av vedlegg II til kongelig dekret 280/1994 av 18. februar om fastlegging av maksimumsgrenser for restmengder av plantevernmidler og kontroll av disse i visse produkter av vegetabilsk opprinnelse	26.8.1999
1999-241-E	Utkast til forskrift om fastsetting av standard 8.1-IC (vertikal skilting) i veiforskriftene	26.8.1999
1999-242-E	Utkast til forskrift om fastsetting av standard 3.1-IC (veimarkering) i veiforskriftene	26.8.1999
1999-243-F	Dekret om tekniske hjelpestoffer til bruk ved framstilling av næringsmidler beregnet på konsum Forskrift om retningslinjer for utarbeiding av søknad om tillatelse til bruk av tekniske hjelpestoffer i næringsmidler beregnet på konsum	19.8.1999
1999-244-F	Dekret om fastlegging av sikkerhetsforskrifter for mobilt oppvarmingsutstyr som bruker flytende brennstoff, om endring av dekret nr. 92-1280 av 10. desember 1992 og om dekret nr. 62-1297 av 7. november 1962 med endringer	19.8.1999
1999-246-P	Utkast til lovdekret om fastsetting av prinsipper og standarder som får anvendelse på systemer for håndtering av emballasje og emballasjeavfall	20.8.1999
1999-247-F	Utkast til forskrift om fastsetting av vilkår for godkjenning av lufttemperaturmålere og av en liste over godkjente målere	23.8.1999
1999-248-A	Liste over byggematerialer for offentlig bygge- og anleggsvirksomhet	30.8.1999
1999-250-UK	Utkast til forskrift om produsentansvar for emballasjeavfall (endring) (nr. 2)	26.8.1999
1999-251-FIN	Handels- og industriministeriets vedtak om sikkerhet ved elektrisk utstyr	26.8.1999
1999-252-D	Forskrift Reg TP 321 ZV 054 om godkjenning av digitale topunkts radioreleanlegg i den faste radiotjenesten i 7 GHz-området	27.8.1999
1999-254-B	Departementsvedtak om levering av legemidler som inneholder visse forbindelser basert på smertestillende midler	27.8.1999
1999-255-FIN	Helse- og sosialministeriets vedtak om innberetning av mengdeopplysninger om farlige kjemikalier	30.8.1999
(³)(⁴)(⁵)		

Kommisjonen gjør oppmerksom på Domstolens avgjørelse av 30. april 1996 i CIA Security-saken (C-194/94). I henhold til denne avgjørelsen anser Domstolen at artikkel 8 og 9 i direktiv 83/189/EOF skal fortolkes dithen at enkeltpersoner kan gjøre dem gjeldende for en nasjonal domstol, som må avslå å anvende nasjonale tekniske forskrifter som ikke er meldt i samsvar med direktivet.

Nevnte avgjørelse bekrefter Kommisjonens melding av 1. oktober 1986 (EFT nr. C 245 av 1.10.1986, s. 4).

Manglende kjennskap til meldingsplikten medfører derfor at de berørte tekniske reglene ikke får anvendelse og derfor ikke kan gjøres gjeldende overfor enkeltpersoner.

Opplysninger om meldingene kan fås fra de nasjonale myndigheter oppført på en liste offentliggjort i De Europeiske Fællesskaps Tidende nr. C 324 av 30. oktober 1996.

(¹) År - registreringsnummer - opprinnelsesmedlemsstat.

(²) I denne perioden kan utkastet ikke vedtas.

(³) Ingen stillstandsperiode når Kommisjonen har godkjent at det er grunn til å treffe hastevedtak.

(⁴) Ingen stillstandsperiode når tiltaket berører tekniske spesifikasjoner eller andre krav forbundet med skatte- eller finanstiltak; jf. artikkel 1 nr. 9 annet ledd tredje strekpunkt i direktiv 83/189/EOF.

(⁵) Informasjonsrutinen avsluttet.

DOMSTOLEN

Informasjon fra De europeiske fællesskaps domstol⁽¹⁾

99/EØS/28/28

Sak C-85/99: Anmodning om en foreløpig kjennelse fra Oberster Gerichtshof, Wien, ved nevnte domstols beslutning av 23. februar 1999 i sak om underholdsbidrag for to mindreårige barn.

Sak C-110/99: Anmodning om en foreløpig kjennelse fra Bundesfinanzhof ved nevnte domstols beslutning av 2. februar 1999 i saken Emsland-Stärke GmbH mot Hauptzollamt Hamburg-Jonas.

Sak C-124/99: Anmodning om en foreløpig kjennelse fra Sozialgericht, Münster, ved nevnte domstols beslutning av 12. mars 1999 i saken Carl Borawitz mot Landesversicherungsanstalt Westfalen.

Sak C-140/99: Søksmål anlagt 20. april 1999 av Kommisjonen for De europeiske fællesskap mot Republikken Frankrike.

Sak C-146/99: Søksmål anlagt 21. april 1999 av Republikken Italia mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap.

Avskrivning i registeret av sak C-334/98: Kommisjonen for De europeiske fællesskap mot Italia.

Informasjon fra De europeiske fællesskaps førsteinstansdomstol⁽²⁾

99/EØS/28/29

Førsteinstansdomstolens beslutning av 16. mars 1999 i sak T-58/98: Sardegna Lines mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap (erklæring om inkompetanse).

Førsteinstansdomstolens beslutning av 9. mars 1999 i sak T-206/98: Clauni S.A. mfl mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap (avvisning – manglende grunnlag for realitetsbehandling).

Sak T-162/98: Søksmål anlagt 6. oktober 1998 av South Wales Small Mines Association mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap.

Sak T-55/99: Søksmål anlagt 25. februar 1999 av Confederación Española de Transporte de Mercancías mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap.

Sak T-70/99: Søksmål anlagt 11. mars 1999 av Alpharma Inc. mot Rådet for Den europeiske union.

Sak T-75/99: Søksmål anlagt 15. mars 1999 av Eli Lilly and Company Ltd mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap.

Sak T-76/99: Søksmål anlagt 1. april 1999 av Jütro Konservenfabrik GmbH & Co. KG mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap.

(1) EFT C 174 av 19.6.1998.

(2) EFT C 174 av 19.6.1998.

Sak T-78/99: Søksmål anlagt 1. april 1999 av Sonia Marion Elder og Robert Dale Elder mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap.

Sak T-90/99: Søksmål anlagt 15. april 1999 av Salzgitter AG mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap.

Sak T-91/99: Søksmål anlagt 15. april 1999 av Ford Motor Company mot Kontoret for harmonisering i det indre marked.

Sak T-98/99: Søksmål anlagt 20. april 1999 av UPS Europe NV/SA mot Kommisjonen for De europeiske fællesskap.

Avskrivning i registeret av sak T-610/97: Ingeborg Fangel mot Rådet for Den europeiske union og Kommisjonen for De europeiske fællesskap.